

Fagskolen
i Agder

STUDIEPLAN

TVERRFAGLIG MILJØARBEID

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	3
2.0	Formål med høyere yrkesfaglig utdanning.....	3
2.1	Fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid	4
2.2	Aktuelle arbeidsfelt	5
3.0	Læringsutbyttebeskrivelser	5
3.1	Læringsutbytte etter endt utdanning.....	5
4.0	Forskrift om opptak, studier og eksamen	6
4.1.	Opptak.....	7
4.1.1	Målgruppe for utdanningen og opptakskrav	7
4.2	Vurdering og eksamen.....	8
4.3	Disiplinære sanksjoner	8
4.4	Klage og klagebehandling.....	8
4.5	Dokumentasjon	8
4.6	Andre bestemmelser	9
5.0	Organisering av studiet og arbeidsformer	10
5.1	Organisering av studiet	10
5.2	Studiets omfang	11
5.3	Arbeidsformer – pedagogisk opplegg	11
5.4	Vurdering.....	13
5.5	Avsluttende eksamen	13
6.0	Emner og temaer i utdanningen	15
6.1	Emne 1: Grunnleggende kunnskap om helse- og sosialfaglig arbeid.....	16
6.2	Emne 2: Kunnskap om de ulike brukergruppene	20
6.3	Emne 3: Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid	23
6.4	Emne 4: Planlegging og organisering av miljøtiltak.....	26
6.5	Emne 5: Hovedprosjekt	30
6.6	Praksis.....	31
7.0	Samlet oversikt over pensumlitteratur og nettsider.....	34
8.0	Vedlegg.....	36
8.1	Vedlegg 1: Hovedprosjekt	36
8.2	Vedlegg 2: Praksis.....	38
	Vedlegg 8.2.1 Vurderingsskjema for praksis i Tverrfaglig miljøarbeid, Fagskolen i Agder.....	43
8.3	Vedlegg 3: Avsluttende eksamen	49
8.4.	Anbefalt tilleggslitteratur og nettressurser.....	50

1.0 Innledning

Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning og ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. (Lov om høyere yrkesfaglig utdanning 2019, § 4)

Helse -og oppvekstsektoren påvirkes av samfunnsutviklingen og er preget av gjennomgripende helse og sosialpolitiske reformer som medfører strukturendringer, omorganisering, rasjonalisering og endrede rettigheter for brukerne. Fagskoleutdanning styrker kompetansen i møte med nye utfordringer og utvidede arbeidsoppgaver i det direkte arbeidet med brukere/ pasienter og gir spisskompetanse innen ulike fagfelt.

Fagskoleutdanningene er nært knyttet til arbeidslivets kompetansebehov og er derfor særlig relevant for utfordringene i kommunene. Utdanningen er tverrfaglig, den er rettet mot arbeidstakere med forskjellig faglig bakgrunn innen helse- og oppvekstfag i videregående opplæring.

Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag (NUFHO) utarbeider generelle og fagspesifikke planer. Fagspesifikke nasjonale planer gir rammene for innholdet i utdanningen. Dette sikrer at utdanningene er enhetlige og gjenkjennelige uavhengig av tilbyder. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) er lagt til grunn ved utarbeidelse av denne studieplanen. Godkjenning av utdanningsplaner foretas av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

Denne utdanningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av fagspesifikk plan Fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid (FHH09).

Etter gjennomført utdanning tildeles et vitnemål med internasjonal betegnelse:

- *Vocational Diploma* (VD)
  - Yrkesrettet diplom

2.0 Formål med høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som skal utvikle studentene til reflekterte yrkesutøvere med høy yrkesetisk standard. Studenten skal etter gjennomført utdanning ha lagt et grunnlag for livslang læring og kontinuerlig omstilling med klar forankring i arbeidslivet. Fagskoleutdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringsløsninger. Fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag er nært knyttet til arbeidslivets behov og har som mål å styrke fagarbeideres kompetanse for å møte nye og utvidede arbeidsoppgaver. Økt fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid, samt brukergrupper som forventer kvalitet og medvirkning krever en kontinuerlig utvikling av kompetanse og tjenester.

Behov for kompetanse innen helse– og oppvekstsektoren påvirkes av samfunnsutviklingen. Samfunnet er i stadig endring, arbeidstakere skal forholde seg til brukere med sammensatte behov og problem og tilby tjenester til brukergrupper med forskjellig kulturbakgrunn. Fagskoleutdanningen skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer. Økt fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid, aktiv omsorg og

miljøarbeid, samt brukergrupper som forventer kvalitet og medvirkning krever en kontinuerlig utvikling av kompetanse og tjenester.

Gjennom dialog med praksisfeltet sikrer skolen seg informasjon om behovene i arbeidslivet og holder seg oppdatert i fagfeltet. Dette er viktig for å sikre en aktuell, kvalitativ god og praksisnær fagskoleutdanning.

Hovedmålsettingen for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag er å utdanne reflekterte yrkesutøvere med høy yrkesetisk standard som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i sammen med tjenesteytere og brukere.

2.1 Fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid

Studieplan i Tverrfaglig miljøarbeid skal bidra til at studentene får spisskompetanse innen miljøarbeid og en fagspesifikk fordypning innen en av følgende brukergrupper:

Barn og ungdom, eldre, mennesker med funksjonsnedsettelse, flyktninger, mennesker med psykiske problem og mennesker med rusmiddelproblem.

Miljøarbeider er en felles betegnelse på flere yrkesgrupper som har sammenfallende arbeidsoppgaver/ funksjoner innen ulike tjenesteområder. Miljøarbeidere står til daglig nært brukerne og skal ivareta sammensatte og krevende arbeidsoppgaver. Miljøarbeid er forståelsen, begrunnelsen og gjennomføring av systematisk planlagte handlinger basert på faglig og etisk kompetanse, eller på vegne av en bruker slik at bruker oppnår mest mulig selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet.

”Miljøarbeid innebærer en reflektert, aktiv og kreativ nyttiggjørelse av de til enhver tid tilgjengelige ressurser i en gitt situasjon. Hensikten er å legge til rette for utvikling, vekst og modning og gi gode og overførbare relasjonserfaringer, og derigjennom fremme og tydeliggjøre hensiktsmessige handlingsmønstre” (Andersen 1997).

Praktisk miljøarbeid handler om å tilrettelegge både det generelle miljøet og spesifikke miljøtiltak knyttes til enkeltbrukere og grupper når problemområde gjør det vanskelig å møte dagliglivets krav og utfordringer. Miljøarbeiderens arbeidsoppgaver kan også være av forebyggende karakter.

Studentene får grunnleggende fagkunnskap som er relevant for miljøarbeid i ulike sektorer i kommunal virksomhet, institusjoner og innen pedagogisk virksomhet. De skal være i stand til å forstå sin egen praksis og anvende kunnskapsbaserte metoder og tiltak.

Utdanningen vektlegger helhetlig omsorg, brukerperspektivet og tverrfaglighet.

Helhetlig omsorg

Helhetlig omsorg bygger på helhetlig menneskesyn som ivaretar den fysiske, psykiske, sosiale og kulturelt/åndelige dimensjon. For å kunne gi helhetlig omsorg trengs fagkunnskap, relasjonskompetansen og etiske refleksjon. Helhetlig omsorg innebærer også fokus på kultur og aktivitet, se den enkeltes ressurser og tilrettelegge for aktiv deltakelse.

Brukerperspektiv

Brukerperspektivet innebærer respekt for det enkelte menneskets integritet, samt nærhet og engasjement i forhold til den enkelte bruker. Utdanningen skal fremme studentenes evne til

samhandling og samarbeid med brukerne og dets familie ut i fra deres behov. Studenten skal ivareta brukeren og pårørende med verdighet og respekt.

Tverrfaglighet

Med tverrfaglighet menes i denne sammenhengen kunnskap om og evne til samarbeid på den enkelte arbeidsplass og på tvers av ulike sektorer for å kunne gi best mulig tjeneste til bruker og pårørende.

2.2 Aktuelle arbeidsfelt

Fagskoleutdanningen i Tverrfaglig miljøarbeid kvalifiserer blant annet for arbeid innen:

- kommunal helse- og omsorgstjeneste som for eksempel bo- og omsorgssentre, boliger for mindreårige flyktninger, rehabiliteringssentre og aktivitetssentre
- kultur- og oppvekstsektoren som for eksempel ungdomsklubber, barnehager, skoler og skolefritidsordninger
- arbeids- og velferdsforvaltningen med for eksempel oppfølging av arbeidstrenings- og attføringstiltak
- spesialisthelsetjenesten i for eksempel tverrfaglige team og i behandlingstilstander som miljøarbeidere

3.0 Læringsutbyttebeskrivelser

Fagskole med ett- års varighet er plassert på nivå 5.1 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og studieplanen Tverrfaglig miljøarbeid følger dette nivået i beskrivelse av læringsutbytte ved endt utdanning. Nivåene i NKR er beskrevet som tre nivåer: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Alle læringsutbyttebeskrivelsene er delt etter de tre nivåene. Læringsutbyttebeskrivelser skal tydeliggjøre forbindelsen mellom innholdet i utdanningen og behovet i næringslivet.

Med begrepene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse menes:

- **Kunnskaper:** Forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker.
- **Ferdigheter:** Evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. De ulike typene ferdigheter kan være kognitive, praktiske, kreative eller kommunikative ferdigheter.
- **Generell kompetanse:** Evne til å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.

3.1 Læringsutbytte etter endt utdanning

Læringsutbytte ved fullført fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid.

Kunnskap

Kandidaten:

- har kunnskap om tverrfaglig miljøarbeid for mennesker i ulike alder og med forskjellig hjelpebehov innen helse- oppvekst- og sosialsektoren

- har kunnskap om etiske teorier, kommunikasjonsverktøy, brukermedvirkning, veiledning og tverrfaglig samarbeid innen tverrfaglig miljøarbeid
- har kunnskap om miljøarbeiderens ansvars-, funksjons- og kompetanseområde
- har innsikt i relevante lover og sosialpolitiske føringer som gjelder for fagfeltet tverrfaglig miljøarbeid
- forstår betydningen av tverrfaglig miljøarbeid slik at bruker kan oppnå selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet
- har kunnskap om tverrfaglig samarbeid på tvers av ulike sektorer og fagområder som rus, psykisk helsearbeid, flyktninger/ asylsøkere, habilitering, pleie- og omsorgstjenester, barnevern og arbeid med barn og ungdom
- har innsikt i hvordan helse- oppvekst- og sosialsektoren er organisert
- kan oppdatere sin kunnskap innen tverrfaglig miljøarbeid der helhetlig tenkning, breddekompetanse og brukermedvirkning er spesielt vektlagt

Ferdigheter

Kandidaten:

- kan anvende kunnskap om etikk, brukermedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker
- kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker i samarbeid med pasient/bruker, og deres pårørende for å ivareta individuelle behov
- kan kartlegge behov, planlegge, organisere og iverksette tiltak og oppfølging, og evaluere i samarbeid med pasienter/brukere og pårørende
- kan finne, bruke og henvise til fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid med målrettet miljøarbeid innen helse- oppvekst- og sosialsektoren

Generell kompetanse

Kandidaten:

- har forståelse for tverrfaglig miljøarbeid som systematisk planlagte handlinger basert på faglig og etisk kompetanse
- har utviklet en etisk grunnholdning for brukere og deres pårørende som kommer til uttrykk ved at yrkesutøvelsen ivaretar individuelle behov, helhetstenkning og brukermedvirkning
- kan reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i samhandling med ulike brukere og deres pårørende
- kan bygge relasjoner med kollegaer for å sikre breddekompetanse og koordinering av tjenestetilbudet
- kan utføre arbeid innen tverrfaglig miljøarbeid der helhetstenking og brukerperspektiv er spesielt vektlagt
- kan i samarbeid med kolleger, brukere/pasienter og pårørende og utvikle konkrete miljøtiltak for å sikre kvalitet på tjenesten
- er bevisst sin profesjonelle kompetanse, sin kreativitet og sitt mot, forvalter kompetansen og bidrar til faglig utvikling og tverrfaglig samarbeid på egen arbeidsplass

4.0 Forskrift om opptak, studier og eksamen

Fagskolens forskrift skal vise studentenes og tilbyders rettigheter og plikter samt sikre upartisk og rettferdig behandling av studentene. Fagskolens forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder er publisert på lovdata.no.

Kapittel 1: Generelle bestemmelser

Kapittel 2: Opptak, studierett, progresjon
Kapittel 3: Studentdemokrati og studentvelferd
Kapittel 4: Vurdering og eksamen
Kapittel 5: Dokumentasjon
Kapittel 6: Disiplinære sanksjoner
Kapittel 7: Politiattest
Kapittel 8: Skikkethet
Kapittel 9: Annullering
Kapittel 10: Klage og klagebehandling
Kapittel 11: Avsluttende bestemmelser

4.1. Opptak

Opptaksordningen er beskrevet i kapittel 2 i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder*. Fagskolens forskrift inneholder følgende beskrivelser og ordninger:

§ 2-1 Kvalifisering for opptak
§ 2-2 Generelt om opptak
§ 2-3 Opptakskrav
§ 2-4 Reservasjon av studieplass
§ 2-5 Spesielle opptakskrav
§ 2-6 Utfyllende regler om språkkrav for søkere med utenlandsk utdanning
§ 2-7 Poengberegning og rangering
§ 2-8 Rangering av søkere som ikke kan poengberegnes
§ 2-9 Karakterforbedringer fra videregående opplæring
§ 2-10 Realkompetansevurdering
§ 2-11 Ansvar for opptak
§ 2-12 Klage på vedtak om opptak
§ 2-13 Godskriving og fritak
§ 2-14 Studierett
§ 2-15 Studieprogresjon
§ 2-16 Permisjon

4.1.1 Målgruppe for utdanningen og opptakskrav

For opptak til fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid kreves fullført videregående opplæring fra studieretning for helse- og oppvekstfag.

Fagbrev/autorisasjon som er aktuelle:

- Helsefagarbeider
- Barne- og ungdomsarbeider
- Hjelpepleier
- Omsorgsarbeider
- Aktivitør

Søkere som kan dokumentere at de skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve i løpet av første semesteret i opptaksåret.

Søkere som ikke fyller kravene til generelt opptaksgrunnlag kan søke om opptak på grunnlag av realkompetanse, se forskrift § 2-10. Opptak på bakgrunn av realkompetanse gir ikke mulighet til å søke om autorisasjon.

Opptak på grunnlag av utenlands utdanning, se forskrift § 2-6

Opptak, poengberegning og rangering gjøres av en egen opptaksnemnd som består av fagskolens studieledere og rektor. Rektor leder opptaksnemnda og fatter vedtak om opptak. Poengberegning og rangering ved opptak er beskrevet i § 2-7 i fagskolens forskrift.

4.2 Vurdering og eksamen

Vurdering og eksamensordning er beskrevet i kapittel 4 i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder*. Vurderingsordningene skal være i samsvar med utdanningens læringsutbyttebeskrivelser og temaer, samt lærings- og vurderingsformer. Fagskolens forskrift inneholder følgende beskrivelser og ordninger:

- § 4-1 Vurderingsformer
- § 4-2 Ekstern evaluering av vurdering og vurderingsordningene
- § 4-3 Vurderingsuttrykk
- § 4-4 Emnevurdering
- & 4-5 Vurdering av praksis
- § 4-6 Vilkår for å gå opp til eksamen
- § 4-7 Gyldig fravær ved eksamen
- § 4-8 Utsatt eksamen og forbedringseksamen
- § 4-9 Eksamen under særlige vilkår
- § 4-10 Sensur
- § 4-11 Fusk og plagiering

4.3 Disiplinære sanksjoner

Ordninger ved disiplinære sanksjoner er beskrevet i kapittel 6 i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder*. Fagskolens forskrift inneholder følgende beskrivelser og ordninger:

- § 6-1 Uttestengning og bortvisning
- § 6-2 Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

4.4 Klage og klagebehandling

Klager skal behandles etter reglene i forvaltningsloven. Fagskolen i Agder har beskrevet ordninger ved klager i kapittel 10 i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder*. Fagskolens forskrift inneholder følgende beskrivelser og ordninger:

- § 10-1 Klageordning og klageorgan
- § 10-2 Fremgangsmåte og frister
- § 10-3 Klage på formelle feil ved eksamen
- § 10-4 Rett til begrunnelse for karakter
- § 10-5 Klage på karakterfastsetting

4.5 Dokumentasjon

Etter fullført og bestått fagskoleutdanning utstedes det vitnemål. Dette er beskrevet i kapittel 5 i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder*. Fagskolens forskrift inneholder følgende beskrivelser og ordninger:

- § 5-1 Vitnemål
- § 5-2 Tilknytningskrav for utstedelse av vitnemål

Fagskolen utferdiger vitnemål om fullført fagskoleutdanning.

Vitnemålet skal inneholde fagskolens logo, være utstedt på ark tilrettelagt for formålet og videre dokumentere:

- Gradsbetegnelse: Fagskolegrad (30-90 studiepoeng) eller Høyere fagskolegrad (120 studiepoeng)
- Det overordnede læringsutbyttet
- Emner og eventuell praksis
- Tittel og omtale av hovedprosjekt
- Kvalifikasjonsnivået som oppnås (Nivå 5 i NKR og Fagskole 1 eller Fagskole 2)
- Karaktersystemet som benyttes (A-F eller bestått/ ikke bestått)
- Antall studiepoeng
- Karakter

Studenter som avslutter utdanningen uten å ha bestått alle emner får utstedt karakterutskrift.

En student som ikke har fullført, eller som har fullført, men ikke bestått hele utdanningen, kan be om en karakterutskrift som viser fullførte og beståtte emner og eksamener.

4.6 Andre bestemmelser

Andre aktuelle bestemmelser som er beskrevet i *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder* omhandler:

Kapittel 3: Studentdemokrati og studentvelferd

Kapittel 7: Politiattest

Kapittel 8: Skikkethet

Kapittel 9: Annullering

Kapittel 11: Avsluttende bestemmelser

5.0 Organisering av studiet og arbeidsformer

5.1 Organisering av studiet

Fagskolen i Agder tilbyr fagskoleutdanning i Tverrfaglig miljøarbeid som deltidsstudie over 2 år. Studietiden inkluderer undervisnings- og veiledningstimer, tid til evaluering, ekskursjoner, øvingstid og individuelt arbeid.

Studiet Tverrfaglig miljøarbeid består av et grunnlagsemne, fire fordypningemner og praksis. Praksis er en obligatorisk del av studie og skal gjennomføres i løpet av 12 uker med totalt 300 timer. Hovedprosjekt er en fordypningsoppgave som er praksisrettet og knyttet til ett eller flere temaer i utdanningens emner.

Hvert emne består av spesifikke temaer som er aktuelle for emnets innhold for å sikre at studenten oppnår beskrevet læringsutbytte. Hvert gjennomført emne vurderes ut ifra læringsutbytte delt i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

Det overordnede læringsutbytte studenten skal ha etter endt utdanning er styrende for utforming av læringsutbytte for de enkelte emnene.

Periodeplaner

Det utarbeides en periodeplan for hvert semester som gir studentene utfyllende informasjon om fremdrift i studiet, obligatoriske arbeidskrav, datoer for prøver, emneoppgaver og eksamen. Periodeplanen er tilgjengelig for studentene på skolens digitale læringsplattform.

Studiet har følgende emneinndeling

EMNEOVERSIKT	Studiepoeng	Antall uker deltid over 2 år
Emne 1 (40HH09A) Grunnleggende kunnskap om helse- og oppvekstfaglig arbeid	14	17 uker
Emne 2 (40HH09B) Kunnskap om de ulike brukergruppene, kommunikasjon og lovverk	10	10 uker
Emne 3 (40HH09C) Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid	11	11 uker
Emne 4: (40HH09D) Planlegging og organisering av miljøtiltak	11	11 uker
Emne 5: (40HH09E) Hovedprosjekt	14	14 uker
Emne 6: Praksis (44HH09P) Praksis er integrert del av emner		12 uker (300 timer)
Totalt	60	75 uker

5.2 Studiets omfang

Oversikt over antall timer det forventes at studenten bruker på studiet.

Emner	Studie-poeng	Antall uker	Timer lærerstyrt undervisning	Timer veiledning individuelt/ gruppe	Veiledet praksis	Forventet selvstudie	
Emne 1	14	17	108	48		127	
Emne 2	10	10	72	30		83	
Emne 3	11	11	72	30		90	
Emne 4	11	11	66	28		83	
Emne 5	14	14	40	6		237	
Praksis – integrert del av alle emner		13	32	5	3 samtaler pr. student å to timer= 6 timer +294 timer veiledet praksis= 300 timer	60	
Totalt	60	76	390	147	300	680	1517

5.3 Arbeidsformer – pedagogisk opplegg

Arbeidsformene skal være relevante og hensiktsmessige i henhold til læringsutbyttebeskrivelsene for utdanningen. Studie skal motivere til selvstendighet og aktiv refleksjon over egen læringsprosess. Det forutsettes at studentene viser initiativ og tar ansvar for egen læring. Gjennom studie legges det vekt på at studentene utvikler evne til praktisk problemløsning, selvstendig arbeid, kommunikasjon, samarbeid og faglig ledelse. Et viktig fokus i studiet er å kunne foreta etiske vurderinger og å se faget i et samfunns- og verdiskapingsperspektiv.

Studiet skal være nært knyttet til studentenes arbeidserfaringer fra yrkesfeltet. Fagskoleutdanningen legger vekt på at teori og praksis danner en integrert helhet.

Variasjon i valg av læringsmetoder er nødvendig for å oppnå en helhetlig kompetanse som omfatter både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. I studiet benyttes i hovedsak arbeidskrav med tverrfaglige problemstillinger fra arbeidslivet. Andre metoder som brukes er veiledning, logg, dialogundervisning, forelesning, samtale- og arbeidsgrupper, rollespill, film med påfølgende diskusjoner og nettstøtte ved bruk av digital læringsplattform.

Det legges vekt på å skape godt læringsmiljø for studentene. I den sammenheng arrangeres det en oppstart uke med fokus på relasjonsbygging, studieteknikk og datakunnskap. Det gjennomføres også en kartleggingsamtale med hver enkelt student for å avklare forventninger og eventuelle behov for særskilt tilrettelegging.

Læringsaktiviteter

Læringsaktiviteter har fokus på studentens rolle i læringsprosessen og henviser til aktiviteter hvor studenten har en aktiv rolle. Læringsaktiviteter inkluderer ulike metoder og arbeidsmåter. Disse omfatter blant annet arbeid med arbeidskrav, presentasjoner, gruppearbeid og fagrelaterte

diskusjoner. Fagskolen legger til rette for at studentene kan bruke hverandre i læringen gjennom gruppearbeid, diskusjoner og tilbakemeldinger.

Et pedagogisk prinsipp er at studentene har ansvar for egen læring. Det innebærer blant annet at studentene aktivt må oppsøke lærings situasjoner og læringsarenaer. Lærerens rolle blir å tilrettelegge for læring og støtte / veilede studentene i læreprosessen. Dette krever at studentene har eller blir gitt et bevisst forhold til læreprosesser og egne læringsbehov.

Lærerstyrt undervisning

Ved lærerstyrt undervisning aktiviseres studenten i klasserommet under ledelse av faglærer. Faglærer velger aktuelle læringsaktiviteter for å oppnå beskrevet læringsutbytte i de forskjellige emnene. Dette kan være forelesninger som kombineres med individuelt arbeid, gruppearbeid, samarbeidslæring og faglige diskusjoner. Andre læringsaktiviteter som brukes er film, nettressurser og rollespill.

Eksterne forelesere/ekskursjoner

Skolen benytter eksterne forelesere med spesiell kompetanse, både teoretisk og praktisk, innen aktuelle fagområder. Lærerne samarbeider med eksterne forelesere om faglig innhold og arbeidsformer. Ekskursjoner til næringslivet og andre læringsinstitusjoner blir benyttet. Skolen deltar også på aktuelle eksterne kurs.

Arbeidskrav

I hvert emne arbeider studentene med arbeidskrav. Arbeidskrav benyttes både som arbeids-, lærings og vurderingsform. Arbeidskravene bygger på hverandre slik at de ulike tema det arbeides med kan videreføres og videreutvikles. Hensikten er at studenten skal oppleve sammenheng og helhet i læringsprosessen. Arbeidskrav er praksisnære, bygger på tema og læringsutbytte i emnene og bidrar til en læringsprogresjon mot emneoppgavene/eksamen. Arbeidskravene kan være muntlige, skriftlige, praktiske, eller en kombinasjon av dette. Det gis muntlig eller skriftlig veiledning og vurdering. Studentens egen vurdering av faglige og etiske problemstillinger, og læringsutbytte vektlegges i veiledning. Antall arbeidskrav vil variere avhengig av emnets temaer og omfang. Arbeidskrav spesifiseres i periodeplaner som utgis av faglærer.

Veiledning

Gjennom studiet får studentene veiledning og oppfølging både individuelt og gruppevis. Veiledning underveis i arbeid med arbeidskrav og emneoppgaver skal bidra til læring. Veiledning vil bli gitt muntlig og/eller skriftlig via digital læringsplattform. Veiledningen skal bidra til at studentene ser sammenheng mellom teori og praksis og styrker studentens refleksjon i eget arbeid.

Egenrefleksjon

Ved slutten av hvert emne skal studenten skrive et refleksjonsnotat om eget læringsutbyttet som leveres i arbeidsmappen for det enkelte emne.

Selvstudium

Der studietiden ikke er timeplanlagt, forventes det at studentene nytter denne tiden til arbeid med oppgaver og litteraturstudier knyttet til de ulike emneområdene.

Læringsplattformen

Fagskolen i Agder benytter digital læringsplattform. Den enkelte student får sin egen elektroniske arbeidsmappe der studenten og faglærere kommuniserer med hverandre. På læringsplattformen gjøres lærestoff tilgjengelig og arbeidskrav lastes inn for tilbakemelding og vurdering. Periodeplaner og annen aktuell informasjon legges også ut sammen med intern informasjon fra skolen, kvalitetssystem og aktuelle skjemaer.

5.4 Vurdering

Vurdering fremmer kontinuerlig læring og utvikling hos studenten. Vurderingsformene er i samsvar med utdanningens innhold, samt arbeids- og læringsformer. Det utarbeides vurderingskriterier for læringsutbytte i de enkelte arbeidskrav, avsluttende emneoppgaver og eksamen.

Formål med vurdering

- å informere studenten, læreren, praksisveileder og opplæringsstedet underveis om hvor langt studenten har kommet i utvikling i forhold til sluttkompetanse
- å veilede, motivere og utvikle studenten faglig og personlig
- å informere arbeidsgiver og samfunnet hvilken kompetanse studenten har nådd

Vurderingsgrunnlag

Det foretas en helhetlig vurdering av kompetansen (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse) som studentene tilegner seg i hvert emne. Praksisperioden vurderes innenfor de rammer som gjelder for denne.

Underveisvurdering

Underveisvurdering kan være både muntlig og skriftlig. Underveisvurdering skal gi studentene og lærerne informasjon om faglige utvikling slik at veiledningen kan tilpasses i forhold til studentenes behov. Presise og relevante tilbakemeldinger skal motivere studenten til videre innsats og være til hjelp i læringsarbeidet. Studentene må selv medvirke aktivt i vurderingen dersom de skal lære av underveisvurderingen.

Sluttvurdering i emner

Hvert emne skal sluttvurderes med en emnekarakter. Sluttvurderingen skal dokumentere studentens helhetlig kompetanse knyttet til emner og læringsutbytte.

Avsluttende emneoppgave i emne 1 - 4

Emne 1 - 4 avsluttes med en emneoppgave. Emneoppgavene bygger på de temaene som studentene har arbeidet med i arbeidskravene. Alle arbeidskrav innen emnene er obligatoriske og må være bestått før emneoppgaven kan gjennomføres. Emneoppgavene vurderes med bokstavkarakterer.

Hovedprosjekt, emne 5

Emnevurdering gjøres på grunnlag av hovedprosjektets fordypningsoppgave. Hovedprosjektet vurderes med bokstavkarakter. For utfyllende informasjon se **vedlegg 8.1**.

Praksis

Praksis vurderes til bestått/ikke bestått. For å bestå praksis må alle arbeidskrav i praksis være godkjent og praksis være bestått. Det benyttes eget vurderingsskjema for praksis. Ved fravær utover 10 % vurderes praksis til ikke bestått. For utfyllende informasjon se **vedlegg 8.2**

5.5 Avsluttende eksamen

Avsluttende eksamen er muntlig, individuell. Alle emner og praksis må være gjennomført og bestått før avsluttende eksamen kan avlegges. Eksamen tar utgangspunkt i hovedprosjektets tema og problemformulering. Avsluttende eksamen vurderes med bokstavkarakter. For utfyllende informasjon se **vedlegg 8.3**

Avsluttende eksamen er muntlig, individuell. Alle emner må være gjennomført og bestått før

Karakterskala

Karakterskalaen går fra A til F. Karakterskalaen synliggjør studentens læringsutbytte.

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

6.0 Emner og temaer i utdanningen

Emne	Emnenavn	Temaer
Emne 1	Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene	<ul style="list-style-type: none"> Arbeidsformer og metoder i studiet Helse- oppvekst- og sosialfagene i samfunnet Etikk Kommunikasjon og samhandling Stats- og kommunalkunnskap, helse- oppvekst- og sosialpolitikk Sosiologi og psykologi
Emne 2	Kunnskap om de ulike brukergruppene	<ul style="list-style-type: none"> Miljøarbeid Profesjonell kompetanse Kunnskap om brukergrupper Kommunikasjon og veiledning Lovgivning og sosialpolitiske føringer
Emne 3	Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid	<ul style="list-style-type: none"> Teoretiske forståelsesmodeller Brukerperspektiv/ Brukermedvirkning Pårørendeperspektiv Hjelpeprinsipp Modell for systematisk miljøarbeid Samarbeid
Emne 4	Planlegging og organisering av miljøtiltak	<ul style="list-style-type: none"> Modell for systematisk miljøarbeid knyttet opp mot valgt brukergruppe Miljøtiltak Forebyggende og helsefremmende arbeid, tidlig intervensjon Habilitering og rehabilitering Individuell plan og rollen som individuell koordinator
Emne 5	Hovedprosjekt	<ul style="list-style-type: none"> Brukergruppen eller individets spesifikke hjelpebehov og ressurser Miljøtiltak og metoder Aktuelle samarbeidsparter og tverrfaglig samarbeid
Emne 6	Praksis - integrert del av alle emner	

6.1 Emne 1: Grunnleggende kunnskap om helse- og sosialfaglig arbeid

Emnekode	40HH09A		
Emne	Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene	Temaer	<ul style="list-style-type: none"> Arbeidsformer og metoder i studiet Helse- oppvekst- og sosialfagene i samfunnet Etikk Kommunikasjon og samhandling Stats- og kommunalkunnskap, helse- oppvekst- og sosialpolitikk Sosiologi og psykologi
Studiepoeng	17		
Arbeidsmengde	283 timer		

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten:

- har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- oppvekst- og sosialsektoren
- har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- oppvekst- og sosialsektoren
- har innsikt i relevante lover, forskrifter og veiledere innen helse- oppvekst- og sosialsektoren som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- oppvekst- og sosialpolitiske føringer
- har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, familien og sosialt nettverk
- har kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer i studiet

Ferdigheter

Studenten:

- kan anvende faglig kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- oppvekst- og sosialsektoren
- kan anvende faglig kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former til å samhandle profesjonelt med brukere, pårørende og kollegaer
- kan anvende faglig kunnskap om kommunikasjon og samhandling med brukere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med prinsipper om brukermedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet
- kan anvende faglig kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere brukeren slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring
- kan anvende faglig kunnskap om hvordan kartlegge aktuelle brukersituasjoner og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kolleger og medstudenter
- kan anvende faglig kunnskap om aktuelt lovverk, forskrifter og veiledere for helse- oppvekst- og sosialsektoren i egen yrkesutøvelse
- kan finne fagstoff og anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet

Generell kompetanse

Studenten:

- har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen
- ser betydningen av å reflektere over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig og etisk
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere, pårørende og kollegaer
- forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med brukere, pårørende, kolleger og andre aktuelle samarbeidsparter
- kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet
- kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kolleger
- har forståelse for hva betydningen sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse

Innhold i emnet

Arbeidsformer og metoder i studiet

- Læring
- Studieteknikk
- Prosjekt- og utviklingsarbeid
- Teori og erfaringsbaser kunnskapsbygging
- Refleksjon
- Informasjonsteknologi

Helse- oppvekst- og sosialfagene i samfunnet

- Helse- og sosialfagenes utvikling
- Teorier og begreper innen helse-, oppvekst og sosialfagene
- Verdier og normer i samfunnet og i helse-, oppvekst og sosialfagene

Etikk

- Menneskesyn
- Livssyn og verdier
- Menneskerettighetene
- Etikk og moral, verdier og prinsipper, etiske dilemmaer
- Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller
- Samfunnsmessige perspektiv og utfordringer i forhold til verdier og normer
- Yrkesetikk
- Brukermedvirkning
- Makt, tvang og kontroll

Kommunikasjon og samhandling

- Kommunikasjonsteori
- Kommunikasjon i et hjelperperspektiv
- Konflikthåndtering
- Tverrkulturell samhandling
- Samhandling i grupper og i organisasjoner
- Relasjonskompetanse
- Veiledning

Stats- og kommunalkunnskap, helse- oppvekst- og sosialpolitikk

- Samfunnets og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer
- Folkehelse
- Hverdagsmestring
- Lovverket som regulerer helse-, oppvekst og sosialsektoren
- Helse-, oppvekst og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå
- Offentlig og privat ansvar og omsorg
- Profesjonalisering i helse-, oppvekst og sosialsektoren
- Økonomi og finansiering
- Kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling
- Omsorgsforskning

Sosiologi og psykologi

- Familien som sosial og kulturell institusjon
- Helse og sosial ulikhet
- Roller, makt og avmakt
- Utviklingsteorier
- Emosjoner, behov og motivasjon
- Kriser og forsvarsmekanismer
- Gruppesykologi og nettverksteori

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Forelesninger/undervisning
Veiledning
Gruppearbeid
Arbeidskrav
Praktiske øvelser
Ekskursjoner
Selvstudium

Arbeidskrav

Arbeidskravene vurderes til bestått/ikke bestått.

Det skal gjennomføres 5 obligatoriske arbeidskrav som omhandler følgende temaer:

Arbeidskrav 1: Kommunikasjon og samhandling

1 a: Den gode samtalen og kommunikasjonsteori. Individuell skriftlig oppgave 1200 ord, +/- 10%
1b: Kommunikasjonsferdigheter. Praktiske øvelser. Avsatt tid, 3 timer.

Arbeidskrav 2: Etiske prinsipp, etisk dilemma og etisk refleksjonsmodell (todelt)

2 a: Etiske prinsipp. Gruppearbeid med påfølgende diskusjon og refleksjon i felles klasse.
2 b: Faglig etisk dilemma og problemløsningsmodell. Gruppearbeid med påfølgende diskusjon og refleksjon i felles klasse. Avsatt tid til fremlegg og diskusjon: 15 min. pr. gruppe

Arbeidskrav 3: Utviklingspsykologi med vekt på Erikson og Bowlby.

Todelt: Skriftlig gruppeoppgave med muntlig framføring i klassen. Skriftlig del: 1000 ord +/- 10 %

Arbeidskrav 4, Kvalitetssikring, internkontroll, kvalitetsutvikling og lovverk

Gruppeoppgave med muntlig framlegg og felles diskusjon i klassen. Avsatt tid del 1, 10 min fremlegg pr. gruppe. Avsatt tid del 2, 2 undervisningstimer.

Arbeidskrav 5, Refleksjonsnotat over egen læring i emnet

Individuell skriftlig. Antall ord: 1000 +/- 10 %

Utdypende informasjon om arbeidskravenes innhold og vurderingskriterier presiseres i periodeplanen for emnet som leveres ut ved semesterstart

Avsluttende vurdering

For å kunne gjennomføre avsluttende emneoppgave må alle arbeidskrav være bestått.

Emneoppgaven er en skriftlig gruppeoppgave med muntlig individuell høring for å sikre en helhetlig vurdering av studenten Det er 3-4 studenter i hver gruppe, sammensetning bestemmes av faglærer.

Temaer for emneoppgaven: psykologi, sosiologi, kommunikasjon og etikk.

Det gis veiledning på oppgaven både obligatorisk og frivillig.

- Det blir gitt vurderingskriterier for emneoppgaven basert på læringsutbyttet for emne
- Det gis en felles gruppekarakter. Individuell karakter settes etter muntlig høring. Muntlig høring kan påvirke slutt karakter opp eller ned en karakter. Det er individuell karakter som føres på vitnemålet.
- Emneoppgaven skal være på 3000 ord +/- 10 %
- Muntlig individuell høring: 30 min pr. student
- Emneoppgaven vurderes med bokstavkarakter A – F.
- Dersom det under muntlig kommer fram at studenten ikke tilfredsstillers de faglige minimumskravene vurderes det til karakter F.

Ved oppstart av emneoppgaven gis det utdypende informasjon om innhold og vurderingskriterier

Litteraturliste og nettressurser emne 1

Fagbøker

Lauveng, Arnhild, (2020). *Grunnbok i psykisk helsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02-6626

Eide & Eide, (2018). *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Gyldendal. ISBN: 978-82-05 500563

Håkonsen, Kjell Magne (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. ISBN 978-82-05-44854-4

Skau, Greta Marie (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske. ISBN 978-82-02-54772-1

Kopi fra bøker:

Grasaas, Kari Krüger, Sjursen, Marit, Stordalen, Jørn (2019) *Fag, etikk og kommunikasjon*. Oslo: Cappelen og Damm AS ISBN 978-82-02-61662-5 Kap. 1 s 15-23

Brinchmann, Berit Støre (2021) *Etikk i sykepleien*. Kap: 5 De fire prinsippers etikk s. 83-94 Gyldendal Norsk Forlag AS 2021 ISBN: 9788205541641

Nettressurser

- HMS: <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/>
- Lover innen helse- og oppvekstsektoren: <https://lovdata.no/>
- Omsorgsforskning: <http://www.omsorgsor.no/>
- Tverrkulturell kommunikasjon «Vi og De», en håndbok om kommunikasjon på tvers av kultur (63 sider): <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/vi-og-de-en-handbok-i-kommunikasjon-pa-tvers-av-kulturer.pdf>

I tillegg kommer diverse kopier fra relevant litteratur

Anbefalt tillegglitteratur og nettressurser se vedlegg 8.4

6.2 Emne 2: Kunnskap om de ulike brukergruppene

Emnekode	40HH09B		
Emne	Kunnskap om de ulike brukergruppene	Temaer	<ul style="list-style-type: none"> • Miljøarbeid • Profesjonell kompetanse • Kunnskap om brukergrupper • Kommunikasjon og veiledning • Lovgivning og sosialpolitiske føringer
Studiepoeng	10		
Arbeidsmengde	192 timer		

Læringsutbytte**Kunnskap**

Studenten

- har kunnskap om kommunikasjonsteknikker og veiledningsmetoder
- har kunnskap om relevant lovverk
- har kunnskap om egen kompetanse og rolle som miljøarbeider
- har kunnskap om brukergruppenes ressurser og utfordringer og faktorer som påvirker funksjonsevne og livskvalitet

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap om relevante kommunikasjonsteknikker og veiledningsmetoder i møte med brukere og pårørende
- kan anvende faglig kunnskap om å gi og ta imot veiledning
- har forståelse for begreper som er aktuelt for miljøarbeid

Generell kompetanse

Studenten

- er bevisst sitt ansvar og rolle i møte med brukergruppene og pårørende
- har forståelse for betydningen av å arbeide systematisk med miljøarbeid

Innhold i emnet

Miljøarbeid

- Generelt, spesifikt og systematisk miljøarbeid
- Miljøarbeiders ansvar og rolle

Profesjonell kompetanse

- Teoretisk kompetanse
- Yrkesspesifikke ferdigheter
- Personlig kompetanse
- Bevissthet rundt egen rolle og kompetanse

Kunnskap om brukergrupper

- Barn og ungdom
- Mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Mennesker med psykiske lidelser og/eller ruslidelser
- Flyktninger og innvandrere
- Eldre
- Brukerens ressurser og utfordringer
  - Kulturbakgrunn og livssituasjon

Kommunikasjon og veiledning

- Kommunikasjonsteknikker
  - Kommunikasjonsutfordringer knyttet til brukergruppene
- Motivasjon og endringsarbeid
  - Ulike veiledningsmetoder
  - Kollegaveiledning

Lovgivning og sosialpolitiske føringer

- Aktuelt lovverk med forskrifter og veiledere
  - lovverk knyttet til brukergruppene
- Sosialpolitiske føringer og rammevilkår
- Rettsikkerhet ved bruk av makt og tvang
- Helsehjelp uten samtykke kompetanse
- Dokumentasjonsplikt

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Forelesninger/undervisning

Veiledning

Gruppearbeid

Arbeidskrav

Praktiske øvelser

Ekskursjoner

Selvstudium

Arbeidskrav

Arbeidskravene vurderes til bestått/ ikke bestått

Det skal gjennomføres 3 obligatoriske arbeidskrav som omhandler følgende temaer:

Arbeidskrav 1: Miljøarbeid og profesjonell kompetanse

Individuell skriftlig

Antall ord: 800 +/- 10%

Arbeidskrav 2: Kommunikasjon og veiledning

2a: Kommunikasjonsteknikker

2b: Veiledningsmetoder og kommunikasjonsteknikker

Praktiske øvinger i gruppe med fremlegg og diskusjon

Avsatt tid til fremlegg og diskusjon: 15 min. pr. gruppe

Arbeidskrav 3: Egenrefleksjon

Individuell skriftlig

Antall ord: 1000 +/- 10 %

Informasjon om arbeidskravenes form og innhold og vurderingskriterier presiseres i periodeplanen for emnet som leveres ut ved semesterstart.

Avsluttende vurdering

For å kunne gjennomføre avsluttende emneoppgave må alle arbeidskrav være bestått.

Emneoppgaven er et gruppefremlegg med påfølgende individuell høring. Hovedfokus er veiledning og kommunikasjon relevant for en utfordring knyttet til tildelt brukergruppe.

Hver gruppe har 30 min. til disposisjon, inkludert spørsmål fra klassen. Intet skriftlig materiale skal leveres inn. Tid avsatt til individuell høring: 15 min.

- Det gis veiledning på oppgaven både obligatorisk og frivillig.
- Det gis en felles gruppekarakter. Individuell høring kan påvirke karakteren opp eller ned en karakter.
  - Det er individuell karakter som føres på vitnemålet
- Det blir gitt vurderingskriterier for emneoppgaven basert på læringsutbytte for emne.
- Dersom det under muntlig kommer fram at studenten ikke tilfredsstillers de faglige minimumskravene vurderes det til karakter F.
- Emneoppgaven vurderes med bokstavkarakter A – F.

Litteraturliste og nettressurser emne 2

Fagbøker

Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2017). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02272-7.

Kap. 1, 3, 4, 5, 6, 7

Lauveng, Arnhild, (2020). *Grunnbok i psykisk helsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

ISBN 978-82-15-02-6626

Eide & Eide, (2018). *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Gyldendal. ISBN: 978-82-05 500563

Håkonsen, Kjell Magne (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. ISBN 978-82-05-44854-4

Skau, Greta Marie (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske. ISBN 978-82-02-54772-1

Nettressurser aktuelt for de ulike brukergruppene

- ADHD: <http://adhdnorge.no/voksen/hva-er-adhd/>
- Aldring og helse: <https://www.aldringoghelse.no/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet: <https://www.imdi.no/>
- Lover innen helse- og oppvekstsektoren: <http://lovdata.no>
- Psykisk helse: <https://helsenorge.no/psykisk-helse>
- Recovery: <https://www.napha.no/content/13883/Recovery>
- Recovery: <https://www.napha.no/multimedia/7002/Veileder-recovery>
- Rus og avhengighet: <https://helsenorge.no/rus-og-avhengighet>
- Samtidig psykisk lidelse og rusmisbruk: <https://rop.no/>
- Traumeforståelse: <https://rvtssor.no/aktuelt/anbefalte-artikler/>
- Tverrkulturell kommunikasjon (63 sider): Vi og De. En håndbok om kommunikasjon på tvers av kultur: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/vi-og-de-en-handbok-i-kommunikasjon-pa-tvers-av-kulturer.pdf>
- Utviklingshemming: <https://naku.no/>

I tillegg kommer diverse kopier fra relevant litteratur

Anbefalt tillegglitteratur og nettressurser se vedlegg 8.4

6.3 Emne 3: Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid

Emnekode	40HH09C		
Emne	Teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid	Temaer	<ul style="list-style-type: none"> • Teoretiske forståelsesmodeller • Brukerperspektiv/ Brukermedvirkning/ Pårørendeperspektiv • Hjelpesprinsipp • Modell for systematisk miljøarbeid • Samarbeid
Studiepoeng	11		
Arbeidsmengde	192 timer		

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten

- har kunnskaper om ulike teoretiske forståelsesmodeller som danner grunnlaget for miljøarbeid
- har kunnskap om viktigheten av brukerperspektivet og pårørendeperspektivet
- har kunnskap om samarbeidspartnere og deres kompetanseområde

- har kunnskap om modell for systematisk miljøarbeid

Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap om modell for systematisk miljøarbeid
- kan anvende faglig kunnskap om hvordan planlegge, organisere og samarbeide med bruker og pårørende
- kan anvende kunnskap om tverrfaglig samarbeid
- har forståelse for begreper som er aktuelt for miljøarbeid

Generell kompetanse

Studenten

- reflekterer etisk og faglig gjennom alle faser i systematisk miljøarbeid og miljøarbeiders ansvar og rolle i dette
- reflekterer etisk og faglig over brukerperspektivet og pårørendeperspektivet gjennom alle faser i systematisk miljøarbeid
- ser betydningen av tverrfaglig samarbeid og arbeider aktivt med andre faggrupper for å gi et helhetlig tjenestetilbud

Innhold i emnet

Teoretiske forståelsesmodeller

- Ulike teoretiske forståelsesmodeller som danner grunnlag for miljøarbeid, som for eksempel systemteoretisk forståelse, kognitiv forståelse, humanistisk forståelse, psykodynamisk forståelse, medisinsk/biologisk forståelse og atferdsteoretisk forståelse
- Traumeforståelse og traumebevisst omsorg

Brukerperspektiv/Brukermedvirkning

Pårørendeperspektiv

Hjelpeprinsipp

Modell for systematisk miljøarbeid

- Kartlegging, datainnsamling, teoretisk analyse, målvalgsprosess, tiltak, metode og evaluering
  - Miljøarbeiders ansvars – funksjons – og kompetanseområde
  - Faglige og etiske vurderinger

Samarbeid

- Aktuelle yrkesgrupper og deres kompetanse
- Samarbeid med brukere, pårørende, brukerorganisasjoner, frivillige organisasjoner og annet nettverk
- Tverrfaglig samarbeid mellom helse- oppvekst- og sosialsektoren

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Forelesninger/undervisning

Veiledning

Gruppearbeid

Arbeidskrav

Praktiske øvelser

Ekskursjoner

Selvstudium

Arbeidskrav

Arbeidskravene vurderes til bestått/ ikke bestått

Det skal gjennomføres 3 obligatoriske arbeidskrav som omhandler følgende temaer:

Arbeidskrav 1: Systematisk miljøarbeid, arbeidsmodell i miljøarbeid

Gruppeoppgave med muntlig fremlegg og diskusjon i felles klasse

Avsatt tid til fremlegg og diskusjon: 15. min. pr. gruppe

Arbeidskrav 2: Bruk av hjelpeprinsipp og kommunikasjonsteknikker knyttet opp mot brukergrupper

Muntlig gruppefremlegg. Avsatt tid til fremlegg: 15 min.

Arbeidskrav 3: Egenrefleksjon

Individuell skriftlig

Antall ord: 1000 +/- 10 %

Informasjon om arbeidskravenes form og innhold og vurderingskriterier presiseres i periodeplanen for emnet som leveres ut ved semesterstart.

Avsluttende vurdering

For å kunne gjennomføre avsluttende emneoppgave må alle arbeidskrav være bestått.

Emneoppgaven er individuell skriftlig. Hovedfokus er bruk av arbeidsmodell i miljøarbeid relevant for case om brukergruppe.

Antall ord: 3000 +/- 10 %

- Det blir gitt vurderingskriterier for emneoppgaven basert på læringsutbytte for emne.
- Det gis veiledning på oppgaven, både obligatorisk og frivillig.
- Emneoppgaven vurderes med bokstavkarakter A – F.

Litteraturliste og nettressurser emne 3

Fagbøker

Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2017). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02272-7.

Kap. 1,3,4, 5, 6, 7

Lauveng, Arnhild, (2020). *Grunnbok i psykisk helsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.

ISBN 978-82-15-02-6626

Eide & Eide, (2018). *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Gyldendal. ISBN: 978-82-05 500563

Håkonsen, Kjell Magne (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

ISBN 978-82-05-44854-4

Skau, Greta Marie (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*.

Oslo: Cappelen Damm Akademiske. ISBN 978-82-02-54772-1

Kopi fra:

Strand, L. (1999). *Fra kaos mot samling, mestring og helhet*. Oslo: ad Notam Gyldendal. ISBN 82-05-19239-1.

- Kap. 7: Sykepleieholdning og – handling – egostyrkende sykepleie

Nettressurser

- Brukermedvirkning: <https://helsenorge.no/rettigheter/brukermedvirkning>
- Brukermedvirkning: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus/brukermedvirkning>
- Pårørende: <http://www.parorendesenteret.no/hjem>
- Pårørende: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/parorendeveileder>
- Lovverk innen helse- og oppvekstsektoren: <http://lovdata.no>
- Frivillighet Norge: <http://www.frivillighetnorge.no/>
- Frivillighet: <https://frivillig.no/>

I tillegg kommer diverse kopier fra relevant litteratur

Anbefalt tilleggslitteratur og nettressurser se vedlegg 8.4

6.4 Emne 4: Planlegging og organisering av miljøtiltak

Emnekode	40HH09D		
Emne	Planlegging og organisering av miljøtiltak	Temaer	<ul style="list-style-type: none"> • Modell for systematisk miljøarbeid knyttet opp mot valgt brukergruppe • Miljøtiltak • Forebyggende og helsefremmende arbeid, tidlig intervensjon • Habilitering og rehabilitering • Individuell plan og rollen som individuell koordinator
Studiepoeng	11		
Arbeidsmengde	177 timer		

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten

- har dybdekunnskap om ressurser og utfordringer knyttet til selvvalgt brukergruppe
- har kunnskap om miljøarbeiders ansvars, funksjons og kompetanseområder for aktuell brukergruppe
- har kunnskap om forskjellige former for miljøtiltak
- har kunnskap om spesifikke tilnærminger i konfliktforebygging
- har kunnskap om forebyggende tiltak, tidlig intervensjon, rehabilitering og habilitering, individuell plan og nettverksarbeid

Ferdigheter

Studenten

- kan definere ressurser og hjelpebehov, og iverksette tiltak i samarbeid med brukere, pårørende og aktuelle samarbeidspartnere
- kan anvende faglig kunnskap om ulike teorier og arbeidsmåter i miljøarbeid i møte med brukeren og aktuelle samarbeidspartnere
- kan anvende faglig kunnskap om spesifikke tilnærminger i konfliktforebygging
- kan orientere seg om miljøtiltak som er aktuelle for brukeren
- har forståelse for viktigheten av forebyggende fokus i miljøarbeid

Generell kompetanse

Studenten

- kan ved bruk av teori og praktisk erfaring reflektere og være bevisst egne ferdigheter som miljøarbeider
- er bevisst sitt ansvar og rolle i møte med mennesker med ulik kulturbakgrunn, livssituasjon og behov
- kan i samarbeid med kolleger, brukere/pasienter og pårørende og utvikle konkrete miljøtiltak for å sikre kvalitet på tjenesten
- har forståelse for begreper som er aktuelt for miljøarbeid og evner å formidle kunnskap om miljøarbeid i sitt fagmiljø

Innhold i emnet

Modell for systematisk miljøarbeid knyttet opp mot valgt brukergruppe

- Teoretisk analyse, tiltak og metode

Miljøtiltak

- Aktiv omsorg
  - Fysisk aktivitet
  - Grønn omsorg
  - Dyreassistert intervensjon (DAI)
  - Sosial og kulturell aktivitet
  - Mat og måltider
- Kreative aktiviteter
  - Kunst, litteratur, musikk, håndverk
- Velferdsteknologi/hjelpemidler
  - Etske vurderinger
- Nettverksbygging og integrering i nærmiljøet
  - Samarbeid med pårørende, skole, arbeidsliv, brukerorganisasjoner og frivillighetsorganisasjoner
- Konflikter: møte vold, trusler, tvang og makt

Forebyggende og helsefremmende arbeid, tidlig intervensjon

Habilitering og rehabilitering

Individuell plan og rollen som individuell koordinator

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Forelesninger/undervisning
 Veiledning
 Gruppearbeid
 Arbeidskrav
 Praktiske øvelser
 Ekskursjoner
 Selvstudium

Arbeidskrav

Arbeidskravene vurderes til bestått/ ikke bestått
 Det skal gjennomføres 3 obligatoriske arbeidskrav som omhandler følgende temaer:

Arbeidskrav 1: Arenaer og aktiviteter for miljøarbeid i kommunen

Gruppeoppgave med fremlegg og diskusjon i felles klasse.
 Avsatt tid til fremlegg og diskusjon: 15 min. pr. gruppe.

Arbeidskrav 2: Planlegging og organisering av miljøtiltak - Miljøarbeidermodellen GAVE

Individuelt muntlig fremlegg i felles klasse
 Avsatt tid til fremlegg: 10 min. student

Arbeidskrav 3: Egenrefleksjon

Individuell skriftlig
 Antall ord: 1000 +/- 10 %

Utdypende informasjon om arbeidskravenes form og innhold og vurderingskriterier presiseres i periodeplanen for emnet som leveres ut ved semesterstart.

Avsluttende vurdering

For å kunne gjennomføre avsluttende emneoppgave må alle arbeidskrav være bestått.

Emneoppgaven er en skriftlig gruppeoppgave. Hovedfokus er planlegging og organisering av miljøtiltak.

Antall ord: 3000 +/- 10 %

- Det blir gitt vurderingskriterier for emneoppgaven basert på læringsutbytte for emne.
- Det gis veiledning på oppgaven, både obligatorisk og frivillig.
- Emneoppgaven vurderes med bokstavkarakter A – F.

Litteraturliste og nettressurser emne 4**Fagbøker**

Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2017). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02272-7.

Antall kapitler Kap. 1,3, 4,5, 6, 7

Lauveng, Arnhild, (2020). *Grunnbok i psykisk helsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02-6626

Eide & Eide, (2018). *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Gyldendal. ISBN: 978-82-05 500563

Skau, Greta Marie (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske. ISBN 978-82-02-54772-1

Kompendium

Moe, T., & Martinsen, E. W. (2011). *Fysisk aktivitet i psykisk helsearbeid*. I L. Borge, E. W. Martinsen & T. Moe (Red.), *Psykisk helsearbeid – mer enn medisiner og samtaleterapi*. Oslo: Fagbokforlaget

Halvorsen, T. (2006). *Miljøarbeid – teori og praksis*. Oslo: Fagbokforlaget.

- Kap. 5: Arenaer og aktiviteter

Nakrem, S., Sigurjonsson, J. (2017). *Velferdsteknologi i praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. ISBN:9788202532369. Kapittel 2.

Nettressurser

- Aktiv omsorg: <http://www.utviklingssenter.no>
- Sammen om aktive liv: Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020–2029: <https://www.regjeringen.no/contentassets/43934b653c924ed7816fa16cd1e8e523/handlingsplan-for-fysisk-aktivitet-2020.pdf>
- Habilitering og rehabilitering: <https://helsenorge.no/hjelpetilbud-i-kommunen/habilitering-og-rehabilitering>
- Individuell plan: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator/seksjon?Tittel=individuell-plan-og-koordinator-6935>
- Lovverk innen helse- og oppvekstsektoren: <http://lovdata.no>
- Rusforebyggende og helsefremmende arbeid: www.forebygging.no
- Tiltakspakke demens: [Tiltakspakke demens - systematisk oppfølging av hjemmeboende personer med demens og deres pårørende \(utviklingssenter.no\)](http://www.utviklingssenter.no)
- Velferdsteknologi: <https://helsedirektoratet.no/velferdsteknologi>
- Velferdsteknologi: <https://www.uia.no/senter-og-nettverk/i4helse>
- Frivillighet: Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig. St. m. 10 (2018 – 2019). [Meld. St. 10 \(2018–2019\) \(regjeringen.no\)](http://www.regjeringen.no)

I tillegg kommer diverse kopier fra relevant litteratur

Anbefalt tilleggslitteratur og nettressurser se vedlegg 8.4

6.5 Emne 5: Hovedprosjekt

Hovedprosjektet er praksisrettet, og knyttet til temaer i utdanningen. Studentene velger selv problemformulering og brukergruppe. Studenten skal gjennom hovedprosjektet vise refleksjon og bruke både teori og erfaringer fra praksis.

Emnekode	40HH09E		
Emne	Hovedprosjekt	Temaer	<ul style="list-style-type: none"> • Brukergruppen eller individets spesifikke hjelpebehov og ressurser • Miljøtiltak og metoder • Aktuelle samarbeidsparter og tverrfaglig samarbeid • Aktuelt lovverk
Studiepoeng	14		
Arbeidsmengde	283 timer		

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten

- har dybdekunnskap om systematisk miljøarbeid knyttet til selvvalgt brukergruppe
- har dybdekunnskap om problemløsningsmodeller i miljøarbeid
- forstår egen faggruppes betydning og rolle i systematisk miljøarbeid
- har innsikt i relevante lover, forskrifter, veiledere og planverk aktuelt for selvvalgt tema

Ferdigheter

Studenten

- kan identifisere en faglig problemstilling og behovet for iverksetting av tiltak innenfor fagområdet miljøarbeid i samarbeid med bruker, pårørende og aktuelle samarbeidspartnere
- kan anvende kunnskap til å belyse, vurdere og reflektere over faglig/etiske utfordringer
- kan aktivt og kreativt finne ressurser til bruk i miljøarbeid
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for miljøarbeid og drøfte sammenhengen mellom teori og praksis
- viser forståelse for valgt brukergruppe og hvilke utfordringer og ressurser som kan være aktuelle for denne og iverksette tiltak i samarbeid med bruker, pårørende og aktuelle samarbeidspartnere

Generell kompetanse

Studenten

- er bevisst sin profesjonelle kompetanse, sin kreativitet og sitt mot, og forvalter kompetansen og bidrar til faglig utvikling i sitt fagmiljø
- evner å formidle kunnskap om miljøarbeid i sitt fagmiljø
- kan finne og oppdatere kunnskap om faglige og etiske problemstillinger knyttet til miljøarbeid
- har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av miljøarbeid og ser betydningen av dette i eget fagmiljø

Innhold i emnet
Brukergruppens eller individets spesifikke hjelpebehov og ressurser Miljøtiltak og metoder Aktuelle samarbeidspartnere og tverrfaglig samarbeid Aktuelt lovverk
Undervisningsformer og læringsaktiviteter
Prosjektarbeid Veiledning Gruppearbeid Selvstudium Studentene er selv ansvarlige for gjennomføring av hovedprosjektet. Lærer tilbyr veiledning under hele prosjektperioden.
Arbeidskrav
<ul style="list-style-type: none"> • Det skal utarbeides en fremdriftsplan og problemformulering som skal godkjennes av lærer innen et avtalt tidspunkt. • For utfyllende informasjon, se vedlegg 8.1.
Avsluttende vurdering
Alle emnene og praksis må være bestått før studenten begynner på hovedprosjektet. <ul style="list-style-type: none"> • Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter. • Hovedprosjektet vurderes med bokstavkarakter A – F. For utfyllende informasjon, se vedlegg 8.1 .
Litteraturliste og nettressurser
Studentene velger selv aktuell og relevant litteratur. Anbefalt tilleggslitteratur og nettressurser, se vedlegg 8.4

6.6 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og en viktig metode for å oppnå fagskoleutdanningens målsettinger. Studentene skal i praksis sette teoretisk kunnskap fra utdanningen i sammenheng med praktiske ferdigheter som miljøarbeid og se betydningen av tverrfaglig samarbeid. Studenten skal synliggjøre egen kompetanse og rolle og utvikle relasjonskompetanse til brukere og kolleger. I praksis skal studenten identifisere problemområder, etiske problemstillinger og utvikle evne til refleksjon. Studenten skal få styrket sin yrkesidentitet og yrkes stolthet.

Praksis skal utgjøre 300 timer fordelt på 12 uker. Fravær utover 10 % fører til ikke bestått praksis. Studenten skal ha veiledning og oppfølging av en fagperson med tilsvarende fagskoleutdanning eller annen aktuell høyere utdanning. Praksisplassen skal godkjennes av skolen.

Skolen inviterer alle praksisveiledere og studenter til praksisseminar før praksisperioden. Aktuelle temaer er veiledningens form og innhold, veileders, studentens og faglæreres rolle. Videre presenteres læringsutbytte som studenten skal vurderes opp mot. Det benyttes eget vurderingsskjema for praksis. Studentens skriftlige oppgaver i praksisperioden presenteres. Praksisveiledere får et praksishefte med aktuell informasjon.

Læringsutbytte for praksis dekkes både gjennom arbeid med arbeidskrav og i praksisperioden

Emnekode	40HHO9P		
Emne	Praksis		
Timer praksis	300 timer		
Arbeidsmengde totalt	395 timer		

Læringsutbytte

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om aktuelt lovverk på praksisplass, praksisstedet plass i behandlingssystemet og praksisstedets målsetting
- har kunnskap om andre fagdisipliner og forståelse for tverrfaglig tilnærming i møte med bruker
- forstår betydningen av tverrfaglig miljøarbeid slik at bruker kan oppnå selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet

Ferdigheter

Studenten

- kan delta i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak som er i overensstemmelse med brukerens ressurser, ønsker og behov
- kan samarbeide tverrfaglig innenfor sitt ansvars- og kompetanseområde
- kan kommunisere med mennesker i ulike situasjoner og med ulikt funksjonsnivå
- kan anvende kunnskap om etikk, brukervedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå, mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker
- har økt sin relasjonskompetanse i forhold til brukere, pårørende og kollegaer

Generell kompetanse

Studenten

- kan sette teoretisk kunnskap i sammenheng med praktiske ferdigheter som miljøarbeider
- kan arbeide etter yrkesetiske retningslinjer og gjeldende lover og forskrifter
- kan ta imot veiledning og viser innsikt i og vilje til å juster egen atferd
- kan tilegne seg kunnskap om praktisk miljøarbeid som metode og kan anvende dette i sitt arbeid

Praksisgjennomføring

Praksis skal utgjøre 300 timer fordelt på 13 uker.

Det er to former for praksis:

1. Studenter som ikke har daglig arbeid relevant for fagfeltet miljøarbeid skal gjennomføre praksis på arbeidsplasser innen fagfeltet.
2. Studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet miljøarbeid kan gjennomføre praksis på egen arbeidsplass og skal da gjennomføre et utviklingsarbeid.

Arbeidskrav

- Alle studenter skal gjennomføre fire arbeidskrav. Studenter som har praksis på egen arbeidsplass, skal i tillegg gjennomføre et utviklingsarbeid med påfølgende rapport.

For utfyllende informasjon om praksis se **vedlegg 8.2**.

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Praktisk øving
Arbeidskrav
Veiledning
Refleksjonsdager
Logg

Avsluttende vurdering

- Vurderingsformen av praksis er bestått/ ikke bestått. For å bestå praksis må alle arbeidskrav og praksis være bestått i henhold til læringsutbyttebeskrivelsene.
- Når det er tvil om studenten oppfyller læringsutbytte for praksis og står i fare for ikke få bestått praksis, skal studenten orienteres om dette snarest. Det skal dokumenteres i vurderingskjemaet for praksis. Ved stryk i praksis skal studenten få en skriftlig begrunnelse.
- Fravær utover 10 % fører til ikke bestått praksis.
- Ved ikke bestått praksis har studenten krav på ny praksisperiode. Se Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Agder § 4-5 (3).

For utfyllende informasjon om praksis, se **vedlegg 8.2**

7.0 Samlet oversikt over pensumlitteratur og nettsider

I tillegg til obligatorisk pensumlitteratur, benyttes det nettressurser for å dekke utdanningens temaer. Dette blir også regnet som obligatorisk litteratur. Det blir i tillegg gitt anbefalinger om litteratur til hvert emne.

Fagbøker

Lauveng, Arnhild, (2020). *Grunnbok i psykisk helsearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02-6626

Eide & Eide, (2018). *Kommunikasjon i relasjoner*. Oslo: Gyldendal. ISBN: 978-82-05 500563

Håkonsen, Kjell Magne (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS. ISBN 978-82-05-44854-4

Skau, Greta Marie (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske. ISBN 978-82-02-54772-1

Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2015). *Innføring i vernepleie*. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN 978-82-15-02272-7.

Kompendium

Grasaas, Kari K. m. fl. (2019). *Fag, etikk og kommunikasjon*. (3. utg.) Oslo: Gyldendal Damm Akademisk Kap. 1: Menneskesyn (s. 15 – 23)

Brinchmann, Berit Støre (2021) *Etikk i sykepleien*. Kap.: 5 De fire prinsippers etikk s. 83-94. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2021 ISBN: 9788205541641

Halvorsen, T. (2010). *Miljøarbeid – teori og praksis*. Oslo: Fagbokforlaget. ISBN

- Kap. 5: Arenaer og aktiviteter (10 sider).

Moe, T., & Martinsen, E. W. (2011). *Fysisk aktivitet i psykisk helsearbeid*. I L. Borge, E. W. Martinsen & T. Moe (Red.), *Psykisk helsearbeid – mer enn medisiner og samtaleterapi* (s. 76-96). Oslo: Fagbokforlaget. ISBN 978-82-450-0953-8 (20 sider).

Strand, L. (1999). *Fra kaos mot samling, mestring og helhet*. Oslo: ad Notam Gyldendal. ISBN 82-05-19239-1

- Kap. 7: Sykepleieholdning og – handling – egostyrkende sykepleie (54 sider).

Nakrem, S., Sigurjonsson, J. (2017). *Velferdsteknologi i praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. ISBN:9788202532369. Kapittel 1 og 2 (16 sider)

Nettressurser

- ADHD: <http://adhdnorge.no/voksen/hva-er-adhd/>
- Aktiv omsorg: <http://www.utviklingscenter.no>

- Sammen om aktive liv: Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020–2029: <https://www.regjeringen.no/contentassets/43934b653c924ed7816fa16cd1e8e523/handlingsplan-for-fysisk-aktivitet-2020.pdf>
- Aldring og helse: <https://www.aldringoghelse.no/>
- Brukermedvirkning: <https://helsenorge.no/rettigheter/brukermedvirkning>
- Brukermedvirkning: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus/brukermedvirkning>
- Frivillighet Norge: <http://www.frivillighetnorge.no/>
- Frivillighet: <https://frivillig.no/>
- Habilitering og rehabilitering: <https://helsenorge.no/hjelpetilbud-i-kommunen/habilitering-og-rehabilitering>
- HMS: <https://www.arbeidstilsynet.no/hms/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet: <https://www.imdi.no/>
- Individuell plan: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/rehabilitering-habilitering-individuell-plan-og-koordinator/seksjon?Tittel=individuell-plan-og-koordinator-6935>
- Lov og forskrifter innen helse- og oppvekstsektoren: <https://lovdata.no/>
- Omsorgsforskning: <http://www.omsorgsor.no/>
- Psykisk helse: <https://helsenorge.no/psykisk-helse>
- Pårørende: <http://www.parendesenteret.no/hjem>
- Pårørende: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/parendeveileder>
- Recovery: <https://www.napha.no/content/13883/Recovery>
- Recovery: <https://www.napha.no/multimedia/7002/Veileder-recovery>
- Rus og avhengighet: <https://helsenorge.no/rus-og-avhengighet>
- Rusforebyggende og helsefremmende arbeid: www.forebygging.no
- Samtidig psykisk lidelse og rusmisbruk: <https://rop.no/>
- Tiltakspakke demens: <https://www.utviklingssenter.no/prosjekter/demens/tiltakspakke-demens-systematisk-oppfolging-av-hjemmeboende-personer-med-demens-og-deres-parorende>
- Traumeforståelse: <https://rvtssor.no/aktuelt/anbefalte-artikler/>
- Tverrkulturell kommunikasjon «Vi og De», en håndbok om kommunikasjon på tvers av kultur (63 sider): <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/vi-og-de-en-handbok-i-kommunikasjon-pa-tvers-av-kulturer.pdf>
- Utviklingshemming: <https://naku.no/>
- Velferdsteknologi: <https://helsedirektoratet.no/velferdsteknologi>
- Velferdsteknologi: <https://www.uia.no/senter-og-nettverk/i4helse>

8.0 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: Hovedprosjekt

Hovedprosjektet er praksisrettet, og knyttet til temaer i utdanningen. Hovedprosjekt er en skriftlig oppgave. Studenten skal vise refleksjon og bruke både teori og erfaringer fra praksis. Studenten skal utarbeide en problemformulering som omhandler miljøtiltak rettet mot valgt brukergruppe. Studenten beskriver en aktuell situasjon med ressurser, problemområde og mål hvor også brukerperspektivet skal være sentralt. Aktuelle miljøtiltak og metoder vurderes og begrunnes.

Miljøarbeiders funksjon og rolle i miljøarbeidet skal komme tydelig frem. Tverrfaglighet i miljøarbeid skal vektlegges. I tillegg til den teoretiske oppgaven skal studentene gjennomføre et praksisbesøk hvor valgte miljøtiltak er i bruk, for å undersøke erfaringer med tiltaket.

Oppgaven skal fortrinnsvis skrives i grupper fra 2 til 4 studenter. Det kan åpnes for mulighet til å skrive individuelt ved spesielle grunner.

Gruppekontrakt

Det skal skrives gruppekontrakt i starten av arbeidet med oppgaven. Alle gruppedeltakerne må delta i prosessen med hensiktsmessig arbeidsdeling.

Disposisjon hovedprosjektet

- Forside med overskrift på oppgaven, tema, illustrasjon, studentens navn, utdanningssted, studieretning og årstall
- Forord
- Innholdsfortegnelse med sidehenvisninger
- Introduksjon
  - Kort presentasjon om hva oppgaven handler om: brukergruppe, miljøtiltak og problemformulering presenteres kort. Innledningen avsluttes med en beskrivelse av hvordan oppgaven er disponert.
- Situasjonsbeskrivelse knyttet til en brukergruppe eller individ i en brukergruppe
  - Problemområder og problemformulering
  - Resurser og mål aktuelt for problemformulering
  - Aktuelt lovverk
- Teori om brukergruppe/ person som er aktuell for problemformulering
- Presenter og skriv kort teori om miljøtiltak og metoder
- Drøfting av tiltak, metode, miljøarbeiders rolle og tverrfaglig samarbeid
  - relevant for problemformuleringen
- Erfaringer fra praksisfeltet
  - anonymisert
- Oppsummering
- Litteraturliste hvor alle kilder og referanser skal dokumenteres

Hovedprosjektet vil bli vurdert etter følgende kriterier

- **Faglig rettet:** Besvarelsen skal gjenspeile problemområder innen arbeidsfeltet tverrfaglig miljøarbeid. Kunnskap fra aktuelle emner i utdanningen skal komme til uttrykk.
- **Selvstendighet:** Prosjektrapporten skal vise selvstendige vurderinger. Temaet skal behandles saklig, kritisk og analytisk. Studenten skal benytte aktuelle kilder, vise saklig kildekritikk og ha korrekte kildehenvisninger. Besvarelsen skal være utført i samsvar med gjeldene etiske retningslinjer og ha en form som samsvarer med mal for oppgaveskriving.

- **Oppgavelikhet:** Prosjektrapporten må ikke være påfallende lik andre besvarelser eller annet publisert materiale.
- **Omfang:** Besvarelsen skal være på 6500, +/- 10 %

Veiledning

Hver student/gruppe får tilbud om 4 timer veiledning i arbeidet med hovedprosjektet. Studenten har selv ansvar for å innhente veiledning av skolens lærere. Innlevert veiledningsgrunnlag er utgangspunkt for hver veiledning. Studenten har taushetsplikt for det de måtte få av opplysninger i arbeidet med oppgaven.

Det er obligatorisk veiledning i forbindelse med:

- Tema og problemformulering
- Valg av teori
- Drøfting
- Hvor studentene skal innhente erfaring fra praksis og spørsmål til praksis

Oppgaveseminar

Det vil bli gjennomført oppgaveseminar i perioden. Seminaret er lærerstyrt med forhåndsbestemte tema som for eksempel valg av teori og drøfting. Studentene kan få anledning til å presentere sine foreløpige arbeider som grunnlag for diskusjon og få mulighet til å få respons på dette.

Presentasjon av hovedprosjektet

Studentene skal presentere prosjektrapporten for medstudenter, faglærer og eventuelt andre faggrupper i fagmiljøet og/ eller andre involverte i prosjektet. Presentasjonen for medstudenter er obligatorisk.

Vurdering

Vurdering av hovedprosjektet gjøres på grunnlag av gitte vurderingskriterier. Hovedprosjektet vurderes med bokstavkarakter A-E.

8.2 Vedlegg 2: Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og en viktig metode for å oppnå fagskoleutdanningens målsettinger. Praksis skal utgjøre 300 timer fordelt på 12 uker. Studenten skal ha faglig veiledning i praksistiden og oppfølging av en fagperson med tilsvarende fagskoleutdanning eller annen høyere aktuell utdanning. Studentenes turnus for praksisperioden godkjennes av praksisveileder og faglærer. For å sikre gode læresituasjoner, skal studenten i størst mulig grad følge praksisveileder. Fagskolen i Agder er ansvarlig for å skaffe godkjente praksisplasser.

Studenten skal i praksis se sammenheng mellom teoretisk kunnskap fra utdanningen og praktiske ferdigheter som miljøarbeider, og se betydningen av tverrfaglig samarbeid. Studenten skal synliggjøre egen kompetanse og rolle og utvikle relasjonskompetanse til brukere og kolleger. I praksis skal studenten identifisere problemområder og etiske problemstillinger. Studenten skal utvikle evnen til refleksjon og styrke sin yrkesidentitet.

Det er to former for praksis

1. Studenter som ikke har daglig arbeid relevant for fagfeltet miljøarbeid skal gjennomføre praksis på arbeidsplasser innen fagfeltet.
2. Studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet miljøarbeid kan gjennomføre praksis på egen arbeidsplass og skal da gjennomføre et utviklingsarbeid.

Veiledning og vurdering

Veiledningen skjer i forhold til studieplanens læringsutbyttebeskrivelser for praksis og studentens faglige og personlige ståsted. Hensikten med veiledning er at studenten skal være aktiv i egen læringsprosess og dermed utvikle større selvstendighet og ansvar for egen læring.

Oppstartsamtales er en samtale mellom student, praksisveileder og faglærer tidlig i praksisperioden. I samtalen fokuseres det på studentens læring og utvikling hvor målet er at studenten skal få størst mulig utbytte av praksis. Tema i samtalen er forventninger til praksis både fra studenten og praksisveilederen.

Fortløpende veiledning skal sikre at studenten er i en læringsprosess og viser kompetanse ved å reflektere over og begrunner handlingene sine. Det anbefales at praksisveilederen og studenten avtaler faste veiledningstimer, for eksempel én time pr. uke.

Underveisvurdering. Studenten, praksisveileder og faglærer deltar i samtalen. Tid og sted avtales i god tid før samtalen. Det benyttes eget vurderingsskjema for praksis og det skal her komme klart frem dersom studenten står i fare for å ikke bestå praksis.

Sluttvurdering. Student og praksisveileder deltar i samtalen. Dersom det ved underveisvurdering eller senere er kommet frem grunner til fare for ikke bestått praksis skal faglærer delta i sluttvurderingen. Etter vurderingen undertegner faglærer, praksisveileder og student vurderingsdokumentet for praksis. Faglærer samarbeider med praksisveileder om å vurdere studentens praksis til bestått/ikke bestått. Faglærer har hovedansvaret for vurderingen.

Fellesveiledning. Studentene og faglærere samles på skolen to ganger i løpet av praksisperioden. Hensikten er å reflektere over opplevelser og situasjoner i praksis.

Ansvar og roller i praksis for student, praksisveileder og lærer

Student:

- Ha fokus på læringsutbytte for praksis
- Ta ansvar for å gjøre seg kjent med praksisstedets mål, organisering og rutiner
- Utarbeider turnusplan i samarbeid med praksisveileder
  - Komme presis og følge i størst mulig grad praksisveileders vakter
  - Gi beskjed ved sykdom
- Søke aktuelle læresituasjoner og delta aktivt i læresituasjoner
- Aktivt søke, bruke og henvise til fagstoff som er relevant for praksis
- Ta medansvar for å skape og opprettholde et faglig stimulerende miljø i praksisfeltet
- Aktivt søke og ta imot råd og veiledning
  - Diskuterer tiltak med praksisveileder før de iverksettes
  - Presentere loggen for praksisveileder og lærer
- Delta aktivt i vurdering av egen innsats og egenutvikling
- Levere arbeidskrav innen fristen
- Underskrive og levere vurderingsskjema for praksis til skolen

Praksisveileder:

- Være studentens ressursperson i praksisfeltet
- Drøfte og vurdere faglige spørsmål sammen med student
- Avsette regelmessig tid til samtale og veiledning av studenten.
- Sette seg inn i læringsutbyttebeskrivelser for praksis
- hjelpe studenten til å velge ut relevante læresituasjoner
- Ta kontakt med faglærer dersom det oppstår problemer i forbindelse med praksis
- Være ansvarlig sammen med faglærer for å vurdere praksis til bestått/ikke bestått.
- Underskrive vurderingsskjemaet for praksis

Faglærer:

- Ta initiativ til oppstartssamtale, underveisvurdering og eventuelt sluttvurdering
- Gi veiledning på og vurdere arbeidskrav i praksis
- Være hovedansvarlig, sammen med praksisveileder for å vurdere praksis til bestått/ ikke bestått
- Samle studentene til refleksjonsdager og gjennomføre disse
- Underskrive vurderingsskjemaet for praksis

Arbeidskrav i forbindelse med praksis

Målet med arbeidskravene er å øke studentens bevissthet om egen læring, kunne reflektere og begrunne sine handlinger faglig og etisk, samt videreutvikle sin rolle som fagarbeider. Arbeidskrav 1, 3, 4 og 5 leveres på digital læringsplattform innen gitte frister. Faglærer gir tilbakemelding på arbeidskravene i digital læringsplattform.

Arbeidskrav 1: Refleksjon over egen rolle som fagarbeider og beskrivelse av valgte kommunikasjonsteknikker og hjelpeprinsipp for praksis.

Oppgaven er todelt og gjennomføres før praksis.

Oppgave 1:

- Hvilken arbeidserfaring har du innen helse- og oppvekstfag?
- Vurder hva som er viktig for deg som fagarbeider i forhold til. Besvar følgende punkter:

1. Teoretisk kunnskap
2. Praktiske ferdigheter
3. Kommunikasjonskompetanse,
4. Relasjonskompetanse
5. Veiledningskompetanse,
6. Etisk refleksjon

Oppgave 2:

Velg to kommunikasjonsteknikker og to hjelpeprinsipp som kan være aktuelle å bruke i din praksis. Beskriv og begrunn valget.

Arbeidskravet vurderes til bestått/ikke bestått. Besvarelsen skal være på 600 ord, +/- 10 %.

Arbeidskrav 2: Logg i praksis

Skriv ukentlig logg om erfaringer, observasjoner og refleksjoner i praksisperioden

Loggen skal vise faglig og etisk refleksjon over egen rolle som fagarbeider knyttet til:

1. Teoretisk kunnskap
2. Praktiske ferdigheter
3. Kommunikasjonskompetanse,
4. Relasjonskompetanse
5. Veiledningskompetanse,
6. Etisk refleksjon

Loggen er et personlig arbeidsredskap som brukes som grunnlag for veiledning. Studenten gjennomgår loggen i ukentlige møter med praksisveileder.

Loggen danner grunnlag for Arbeidskrav 3: Faglig og etisk refleksjon og Arbeidskrav 4: Praksisrapporten.

Arbeidskrav 3: Faglig og etisk refleksjon

Studenten beskriver en situasjon i praksis og reflekterer over følgende:

1. Teoretisk kunnskap
2. Praktiske ferdigheter
3. Kommunikasjonskompetanse,
4. Relasjonskompetanse
5. Veiledningskompetanse,
6. Etisk refleksjon

Arbeidskravet vurderes til bestått/ikke bestått. Besvarelsen skal være på 1000 ord, +/- 10%

Arbeidskrav 4: Praksisrapport

Studenten skal skrive en praksisrapport fra praksisperioden som skal inneholde:

- Praksisplassens plassering i helse- og oppveksttjenesten.
- Lovverk som er aktuelt for praksisplassen, begrunn.

- Viktige samarbeidspartnere, begrunn.
- Studentens vurdering av egen læring i praksis med utgangspunkt i:
  1. Teoretisk kunnskap
  2. Praktiske ferdigheter
  3. Kommunikasjonskompetanse,
  4. Relasjonskompetanse
  5. Veiledningskompetanse,
  6. Etisk refleksjon

Arbeidskravet vurderes til bestått/ikke bestått. Besvarelsen skal være på 1000 ord +/- 10%

Studentens læringsutbytte skal presenteres muntlig for medstudenter etter gjennomført praksisperiode. Presentasjonen av praksisrapporten er obligatorisk.

Arbeidskrav 5: Praksis på egen arbeidsplass

Studenten som gjennomfører praksis på egen arbeidsplass, skal gjøre et utviklingsarbeid. Studenten vil gjennom utviklingsarbeidet bidra til kompetanseutvikling på arbeidsplassen. Det er studentens ansvar å planlegge, gjennomføre og eventuelt evaluere utviklingsarbeidet.

Vurdering av gjennomførbarhet og etiske vurderinger knyttet til utviklingsarbeidet gjøres i samarbeid med praksisplassen. Utviklingsarbeidet må godkjennes av praksisplassen og skolen. Det skal gjøres en formell avtale med praksisplassen slik at studenten får tilstrekkelig tid til dette arbeidet.

Rapporten om utviklingsarbeidet skal presenteres muntlig for medstudenter etter praksisperioden.

Muntlig presentasjon av praksisrapport del B er obligatorisk.

A. Plan for utviklingsarbeid, leveres i starten av praksisperioden

- Planene skal inneholde:
  1. Tema og mål for utviklingsarbeidet
  2. Problemområde/utforming
  3. Hvordan utviklingsarbeidet skal gjøres kjent for arbeidsplassen
  4. Informasjon om aktuelle samarbeidspartnere
  5. Vise til teori, tiltak og metode aktuelt for arbeidet.
  6. Hva og hvordan utviklingsarbeidet skal evalueres
  7. Tidsplan for gjennomføring

Arbeidskravet, del A vurderes til godkjent/ikke godkjent.

B. Skriftlig rapport om utviklingsarbeidet, leveres ved slutten av praksis.

- Beskriv gjennomføringen av utviklingsarbeidet:
  1. Tema og mål for utviklingsarbeidet
  2. Problemområde/utforming
  3. Presentasjon av prosjektet på arbeidsplassen
  4. Informasjon om aktuelle samarbeidspartnere
  5. Beskriv og begrunn teori, tiltaket og metoden.
  6. Evaluering av utviklingsarbeidet

7. Refleksjon rundt eget læringsutbytte.

Arbeidskravet, del B vurderes til godkjent/ikke godkjent. Besvarelsen skal være på 1500 ord +/- 10

Vedlegg 8.2.1 Vurderingsskjema for praksis i Tverrfaglig miljøarbeid, Fagskolen i Agder

Benyttes ved undervisvurdering og sluttvurdering

Studentens navn	
Praksissted	Praksisperiode

Kunnskap

Studenten

- har kunnskap om aktuelt lovverk på praksisplass, praksisstedet plass i behandlingssystemet og praksisstedets målsetting
- har kunnskap om andre fagdisipliner og forståelse for tverrfaglig tilnærming i møte med bruker
- forstår betydningen av tverrfaglig miljøarbeid slik at bruker kan oppnå selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet

Ferdigheter

Studenten

- kan delta i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak som er i overensstemmelse med brukerens ressurser, ønsker og behov
- kan samarbeide tverrfaglig innenfor sitt ansvars- og kompetanseområde
- kan kommunisere med mennesker i ulike situasjoner og med ulikt funksjonsnivå
- kan anvende kunnskap om etikk, brukermedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå, mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker
- har økt sin relasjonskompetanse i forhold til brukere, pårørende og kollegaer

Generell kompetanse

Studenten

- kan sette teoretisk kunnskap i sammenheng med praktiske ferdigheter som miljøarbeider
- kan arbeide etter yrkesetiske retningslinjer og gjeldende lover og forskrifter
- kan ta imot veiledning og viser innsikt i og vilje til å juster egen atferd
- kan tilegne seg kunnskap om praktisk miljøarbeid som metode og kan anvende dette i sitt arbeid

UNDERVEISVURDERING

SLUTTVURDERING

Studentens valgte

- kommunikasjonsteknikker
- hjelpeprinsipp

Læringsutbytte

Ferdigheter

- kan kommunisere med mennesker i ulike situasjoner og med ulikt funksjonsnivå
- kan anvende kunnskap om etikk, brukermedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå, mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker

Beskriv erfaringer ved bruk av valgte kommunikasjonsteknikker og hjelpeprinsipp

ARBEIDSKRAV KNYTTET TIL PRAKSIS	GODKJENT
<p>Arbeidskrav 1: Refleksjon over egen rolle som fagarbeider og beskrivelse av valgte kommunikasjonsteknikker og hjelpeprinsipp for praksis</p> <p><u>Læringsutbytte:</u> Ferdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kommunisere med mennesker i ulike situasjoner og med ulikt funksjonsnivå • kan anvende kunnskap om etikk, brukermedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå, mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker 	
<p>Arbeidskrav 2: Logg</p> <p><u>Læringsutbytte:</u> Generell kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan ta imot veiledning og viser innsikt i og vilje til å juster egen atferd 	
<p>Arbeidskrav 3: Faglig og etisk refleksjon</p> <p><u>Læringsutbytte:</u></p> <p>Kunnskap</p> <ul style="list-style-type: none"> • forstår betydningen av tverrfaglig miljøarbeid slik at bruker kan oppnå selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet <p>Ferdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan delta i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak som er i overensstemmelse med brukerens ressurser, ønsker og behov • kan anvende kunnskap om etikk, brukermedvirkning og kommunikasjon i veiledning for å oppnå, mestring, selvstendighet og styrket livskvalitet hos bruker <p>Generell kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan sette teoretisk kunnskap i sammenheng med praktiske ferdigheter som miljøarbeider 	
<p>Arbeidskrav 4: Praksisrapport</p> <p><u>Læringsutbytte:</u> Her gjelder alle læringsutbyttene for praksis</p>	
<p>Arbeidskrav 5: Praksis på egen arbeidsplass</p> <p><u>Læringsutbytte</u></p> <p>Kunnskap</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om andre fagdisipliner og forståelse for tverrfaglig tilnærming i møte med bruker • forstår betydningen av tverrfaglig miljøarbeid slik at bruker kan oppnå selvstendighet i eget liv og styrket livskvalitet <p>Ferdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan delta i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak som er i overensstemmelse med brukerens ressurser, ønsker og behov • kan samarbeide tverrfaglig innenfor sitt ansvars- og kompetanseområde <p>Generell kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan arbeide etter yrkesetiske retningslinjer og gjeldende lover og forskrifter • kan tilegne seg kunnskap om praktisk miljøarbeid som metode og kan anvende dette i sitt arbeid 	

Eventuelle kommentarer

Undervisvurdering foretatt dato _____

_____
Student

_____
Praksisveileder

_____
Faglærer

Sluttvurdering foretatt dato _____

Fravær _____ dager _____ timer

Studenten har: **BESTÅTT/ IKKE BESTÅTT** praksis

_____
Student

_____
Praksisveileder

_____
Faglærer

8.3 Vedlegg 3: Avsluttende eksamen

Avsluttende eksamen er individuell. Alle emner og praksis må være gjennomført og bestått før avsluttende eksamen kan avlegges. Eksamen er todelt og består av et skriftlig oppsummeringsnotat og en muntlig individuell presentasjon. Oppsummeringsnotatet skal danne grunnlag for muntlig presentasjon. Det vil bli gitt veiledning ved utlevering av eksamen.

Eksamen tar utgangspunkt i hovedprosjektets tema og problemformulering. I tillegg utleveres en utfordring aktuell for fagfeltet tverrfaglig miljøarbeid knyttet opp mot overordnet læringsutbytte.

1. Skriftlig del av eksamen/oppsummeringsnotatet

Skriftlig del av eksamen gjennomføres som hjemmeeksamen over 5 dager. Skriftlig del av eksamen er et individuelt oppsummeringsnotat som består av tre deler.

1. Presentasjon av hovedprosjektets tema, problemstilling og valgt teori
2. Presentasjon av utlevert utfordring
3. Refleksjon over egen læring

Oppsummeringsnotatet skal ha forside, innholdsfortegnelse, hoveddel og kildehenvisning.

Oppsummeringsnotatet skal leveres på skolens digitale plattform innen avtalt tid.

Antall ord 1700 +/- 10%, Calibri 11, linjeavstand 1.5

Vurderingskriterier for oppsummeringsnotatet

- Hovedprosjekt
  - Presenterer oppgavens tema og problemstilling
  - Presenterer valgt teori
  - Får tydelig frem drøfting av problemstillingen
- Presenterer og drøfter utlevert problemstilling
- Oppsummeringsnotatet er individuelt utformet

2. Muntlig presentasjon

Individuell muntlig presentasjon tar utgangspunkt i oppsummeringsnotatet. Det gis en samlet karakter på grunnlag av oppsummeringsnotatet og muntlig presentasjon.

Eksamen vurderes av intern og ekstern sensor, der muntlig presentasjon vektlegges

Vurderingskriterier for muntlig presentasjon

- Presenterer oppsummeringsnotatets innhold tydelig og strukturert
- Får tydelig frem eget læringsutbytte
- Frigjør seg fra oppsummeringsnotatet og holder tidsrammen

Avsluttende eksamen vurderes med bokstavkarakter A – F.

8.4. Anbefalt tilleggslitteratur og nettressurser

Generell litteratur		
Forfatter	Tittel	Forlag
Viken, Kjell (2020).	Analytisk miljøbehandling. Struktur og kvalitet i tilrettelagte tjenester	Gyldendal ISBN: 9788205510678
Skjeldal, Eskil (red.) (2021)	Kritiske perspektiver på brukermedvirkning	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15 04730-0
Haavik, M., Toven, S. (2020).	Ivaretagelse av hjelpere. Er vi ikke betalt for å tåle dette?	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-034492
Vasset, Frøydis P., Molnes, Svein Inge (red) (2021).	Kommunikasjon i klinisk og sosialt arbeid.	Fagbokforlaget ISBN 978-82-450-3358-8
Halvorsen, Knut. Stjernø, Steinar. Øverbye, Einar (2016).	Innføring i helse- og sosialpolitikk	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02683-1
Hartviksen, Trude A. Sjølie, Berit M. (2017).	Hverdagsrehabilitering. Kvalitetsbedring i norske kommuner.	Cappelen Damm akademisk ISBN 978-82-02-50602-5
Indahl, Nils G. (2017).	Samfunnsvitenskap for helse- og sosialfagutdanningen	Cappelen Damm akademisk ISBN 978-82-02-52407-4
Kjellehold, Alice (2013)	Retten til individuell plan og koordinator	Fagbokforlaget ISBN 978 82 4503429 5
Martinsen, Egil W. (2018)	Kropp og sinn	Fagbokforlaget ISBN 978-82-45 02497-5
Nakrem, Sigrid. Sigurjonsson, Johannes B. (red.), (2017).	Velferdsteknologi i praksis	Cappelen Damm akademisk ISBN 978-82-02-53236-9
Tuntland, Hanne (2011).	En innføring i ADL. Teori og intervensjon.	Høyskoleforlaget ISBN 978-82-7634-912-2
Brataas og Steen-Olsen (2003).	" Kvalitet i samspill" Innføring i kommunikasjon og kulturell forståelse for helsepersonell.	Høgskoleforlaget ISBN 978-82-76-34415-8
Barn og ungdom		
Forfatter	Tittel	Forlag
Johannessen, Kaja N., Bakken, Ann-Karin (2020).	Fra uro til ro. Utdfordrende atferd og barns muligheter for læring.	Gyldendal ISBN 9788205-534902
Kvello, Ø. (2021).	Samtaler med barn og ungdom. Medvirkning, kommunikasjon og metoder.	Fagbokforlaget ISBN 978-82-450-3493-6
Fallmyr, Ø. (2017).	Følelseshåndtering og relasjonsbygging i skolen. En emosjonsfokuset tilnærming.	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02820-0
Grønvold, Erik, Jan Storø (2010).	Miljøarbeid i barnevernet <i>Systematikk og refleksjon</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-01722-8

Juul, Jesper (2003).	Fra lydighet til ansvarlighet pedagogisk relasjonskompetanse	Pedagogisk forum ISBN 82-7391-097-0
Kumar, Loveleen (1997).	Mulighetenes barn; å vokse opp med to kulturer	Cappelen ISBN 97-88-20-216180-4
Mevik, K. Lillevik, O.G, Edvardsen, O (Red), (2016).	Vold mot barn. Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger	Gyldendal ISBN 978-82-05-49320-9
Nordahl, Thomas (2005).	Atferdsproblemer blant barn og unge	Fagbokforlaget ISBN 82-450-0119-8
Greene, Ross W. (2011).	Utenfor. Skolens fortapte elever.	Cappelen Damm akademisk ISBN 9788202367879
Ruud Anne Kirsti (2011).	Hvorfor spurte ingen meg?	Gyldendal Norsk forlag ISBN 978-82-05-39133-8
Nettressurs	Tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge	https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/tidlig-oppdagelse-av-utsatte-barn-og-unge
Funksjonsnedsettelse		
Forfatter	Tittel	Forlag
Graarud, Ellen Margrete Midtsundstad, Anders (Red.) (2020).	Fritidsaktiviteter med assistanse for voksne utviklingshemmede.	Nasjonal kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse ISBN: 978-82-92945-64-3
Midtsundstad, Anders m.fl. (Red.) (2020)	Barn og unge med funksjonsnedsettelse	Nasjonal kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse ISBN: 978-82-450-3423-3
Askheim, Ole Petter (2003). Askheim, Ole Petter (2003). E-bok	Fra normalisering til empowerment. Ideologier og praksis i arbeid med funksjonshemmede	Gyldendal Akademiske ISBN 9788205302426
Bakken, Trine Lise (Red.) (2011).	Samhandling med og uten ord.	Hertvig forlag ISBN 978-82-8217-018-5
Bollingmo, Leif., Høium, Kari., Johnsen, Bjørn – Erik (2004).	Det er mitt liv <i>Brukermedvirkning og nye hjelperoller i habilitering og rehabilitering</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-00613-0
Horne, Hans., Øyen, Bjarne (2005).	Målrettet miljøarbeid Del 1, 2 og 3	G.R.D. Forlag ISBN 978-82-997077-0-1 ISBN 978-82-997077-1.8 ISBN 978-82-997077-2-5
Lippestad, Geir (2016).	Et større vi	Aschehoug ISBN 978-82-03-29450-1
Lorentzen, Per (2006).	Slik som man ser noen. <i>Faglighet og etikk i arbeid med utviklingshemmede</i>	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-00980-3
Rogne, Kjersti T., & Hareide, Berger J. (2004).	Hverdagsliv i familier med utviklingshemmede barn	Kommuneforlaget ISBN 978-82-4460884-8

Nettressurs	Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming	https://naku.no/
Nettressurs	Nasjonalt kompetansesenter for barn og unge med funksjonsnedsettelse	https://www.aktivung.no/
Nettressurs	Det morsomste jeg vet – en kvalitativ studie som utforsker deltakelse erfart av barn med funksjonsnedsettelse i en intervensjon med tilpasset fysisk aktivitet	Det morsomste jeg vet – en kvalitativ studie som utforsker deltakelse erfart av barn med funksjonsnedsettelse i en intervensjon med tilpasset fysisk aktivitet - Nasjonal kompetansetjeneste for barn og unge med funksjonsnedsettelse (nkbuf.no)
Rusarbeid		
Forfatter	Tittel	Forlag
Evjen, Reidunn m fl. (2018)	Dobbelt opp. Om psykiske lidelser og rusmisbruk.	Universitetsforlaget ISBN 9788215030524
Bretteville-Jensen, Anne Line. Bilgrei, Ola R. (Red.), (2015).	Nye psykoaktive stoffer	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02577 3
Fekjær, Hans Olav (2016).	Rus	Gyldendal Akademiske ISBN/EAN: 9788205496910
Hole, Reidar (2014).	Forebygging og behandling av rusproblemer	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02078-5
Kraft, Pål (2016).	Rusmiddelavhengighet. Et psykologisk perspektiv.	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02626-8
Thommesen, Hanne (2012).	Hverdagsliv med psykiske og rusrelaterte problemer	Gyldendal ISBN 978-82-05-39440-7
Nettressurs	Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016–2020)	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-15-s-20152016/id2460953/sec1
Nettressurs	Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. (rusreform – opphevelse av straffansvar m.m.)	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-92-l-20202021/id2835248/
Nettressurs	Samtidig rus og psykisk lidelse	www.rop.no
Nettressurs	Rus & Samfunn	www.rus.no
Psykiske helsearbeid		
Forfatter	Tittel	Forlag
Sørly, B., Karlsson, B., Sjøfjell, T. (red.) (2021).	Medvirkning i psykisk helse- og rusarbeid	Universitetet ISBN 978-82-15-03594-9

Snoek, Jannike Engelstad (2010).	Møtet med «den andre» Om psykisk helsearbeid i kommunen	Akribe AS ISBN 978-82-7950-130-5
Martinsen, Egil, W. (2018)	Kropp og sinn	Fagbokforlaget ISBN 9788245024975
Hagen May Bente, Barbosa Da Silva, Antonio og Thelle, Mona I (red) (2016).	Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid – fra et tilknytningsteoretisk perspektiv	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02504-9
Bengt Karlsson, Bengt., Borg, Marit (2013).	Psykisk helsearbeid. Humane og sosiale perspektiver og praksiser.	Gyldendal Akademisk ISBN 9788205420151
Borge, Lisbeth mfl. (2011).	Psykisk helsearbeid – mer enn medisiner og samtaleterapi	Fagbokforlaget ISBN 978-82-450-0953-8
Bratheland, Olaug mfl. (2011)	Miljøterapi: en modell for tenkning, holdning og handling i en psykiatrisk institusjon	Akademia ISBN: 9788277862385
Geirdal, Amy Østertun. Varvin, Sverre. (Red.), (2017).	Relasjoner i psykisk helsearbeid	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-02790-6
Herheim, Åsta., & Langholm, Kari (2006).	Psykisk helsearbeid – teorier og arbeidsmåter	DAMM ISBN 978-82-04-09667-8
Håkonsen, Kjell Magne (2000).	Mestring og lidelse. Psykiatri for helse- og sosialarbeidere	Gyldendal ISBN 978-82-00-42732-2
Lauveng, Arnhild (2006).	I morgen var jeg alltid en løve	Cappelen ISBN: 9788202264642
Thommesen, Hanne (2012).	Hverdagsliv med psykiske og rusrelaterte problemer	Gyldendal ISBN 978-82-05-39440-7
Underlid, Kjell. Dyregrov, Kari. Thuen, Frode (red.), (2016).	Krevende livserfaringer og psykisk helse	Cappelen Damm Akademisk ISBN 978-82-02-48576-4
Flyktninger og innvandrere		
Forfatter	Tittel	Forlag
Eriksen, Thomas Hylland., Sajjad, Torunn Arntsen (7. utg.) (2020).	Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge	Gyldendal Akademisk ISBN 978-82-05- 538122
Siem, Harald, Lien, Lars, Dybdahl, Ragnhild, Julardzija, Irma, Bakke, Hege Helene (Red.) (2019)	Asylsøkere og flyktninger - psykisk helse og livsmestring	Universitetsforlaget ISBN 9788215031514
Hansen, Ingrid (2019)	Helsearbeid i et flerkulturelt samfunn	Gyldendal Akademisk ISBN 9788205517738
Brunvatne, Reidun (2006).	Flyktninger og asylsøkere i helsetjenesten	Gyldendal Akademisk ISBN 978-82-05-35077-9

Varvin, Sverre (2003).	Flukt og eksil. Traume, identitet og mestring	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-00375-7
Varvin, Sverre (2018).	Flyktningers psykiske helse	Universitetsforlaget ISBN 978-82-15 029481
Nettressurs	Ny i Norge Praktiske opplysninger fra offentlige etater (2019).	https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/ny-i-norge.pdf
Nettressurs	Introduksjonsloven	https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/2003-07-04-80
Nettressurs	Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger – En håndbok for kommunene (2017).	https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/andre-filer/arbeid-med-enslige-mindrearige-asylsokere-og-flyktninger---en-handbok-for-kommunene-2017.pdf
Nettressurs	Veileder om kommunikasjon via tolk.....(2011)	https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/242/Veileder%20om%20kommunikasjon%20via%20tolk%20for%20ledere%20og%20personell%20i%20helse%20og%20omsorgstjenesten%20fullversjon%20IS-1924.pdf
Nettressurs	Språklig og kulturelt mangfold i barnehagen (2006).	https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290160-temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold .
Eldre		
Forfatter	Tittel	Forlag
Lunde, Linn-Heidi (2017)	Myter om aldring. Et psykologisk perspektiv.	Gyldendal akademisk EAN: 9788205498365
Teksum, Anne Brit, Witsø, Aud Elisabeth (1998).	Målrettet miljøarbeid med aldersdemente	Tano Aschehoug ISBN 9788251836777
Kruger, Ragnhild M Eidem m. fl. (2007).	Det går an! <i>Muligheter i miljøarbeid</i>	Forlaget aldring og helse ISBN 978-82-8061-079-9
Rokstad, Anne Marie Mork (2005).	Kommunikasjon på kollisjonskurs – <i>når atferd blir vanskelig å mestre</i>	Forlaget aldring og helse ISBN 978-82-80-61049-2
Samuelson, Anne Gerd (2006).	Kunsten i samspill – <i>fra ord til handling</i>	Kommuneforlaget ISBN 978-82-44-61040-1

Tuntland, Hanne (2005).	Aldring og livsvilkår	Damm ISBN 978-82-04-09671-5
Tuntland, Hanne (2006).	Sykdommer hos eldre	Damm ISBN 978-82-04-11085-5
Tuntland, Hanne (2005).	Forebygging, rehabilitering og omsorg	Damm ISBN 978-82-04-09670-8
Nasjonalkompetanse senter	Aldring og helse	www.aldringoghelse.no